SOUTH-AFRICAN PUBLIC LIBRARY
7 SEP 1955

No. 35—Vol.-LIII

Friday,
2nd September, 1955

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

Mass Satyagraha In Goa

By Homer A. Jack

Bombay, August 18, 1955.

GOA is a tiny enclave—a geographical pimple—on the west coast of India, some 300 miles south of Bombay. It contains only 3,400 square miles and, in 1950, only 547,000 inhabitants. For four centuries parts of Goa have been a Portuguese colony. When India wrested her independence from England in 1947, she was much to preoccupied with huge religious and economic problems to worry about the tiny remnants of colonialism within her geographical borders. In time, and with some pressure, France withdrew from her enclaves on the east coast of India. Portugal has been more stubborn, and thus an official and unofficial Indian pressure has culminated in the spectacular mass Satyagraha on August 15—the eighth anniversary of Indian independence.

First Time In History

For perhaps the first time in history, the nationals of one country have fought the government of another, using Gandhi's weapon of Satyagraha, non-violent direct action. This may not technically be a war, because the government of India has not officially become involved in the Satyagraha. Mr. Nehru gave permission to Indians to participate "as individuals," but the government has refused to provide them transportation to the border or otherwise directly aid their campaign. Nevertheless, it is a war, but not a non-violent one on both sides, for hundreds of unarmed Satyagrahis were felled by Portuguese bullets in Goa—and also in the two other tiny Portuguese enclaves of Daman and Diu, also on India's west coast.

Prepared Carefully

Both sides prepared for the battle carefully. For Portugal, the arrangements were traditional: more troops from Portugal and Africa (their huge colonies of Mozambique and Angola), all kinds of war equipment except atomic weapons, and a full-blown propaganda compaign from Lisbon. The preparations by the Indians were more novel. Beginning in May they sent small batches of Satyagrahis to "liberate" Goan villages—symbolically, to be sure, because they could not retain a foothold for many hours. After these initial experiments, the All-Party Goan Liberation Committee recruited almost 5,000 non-violent volunteers for August 15, and they came from all parts of India, from all Indian political parties, and from many vocations (including a large group of holy men—sadhus). The nonviolent army converged on August 13 at Belgaum, a railroad junction a few miles from the Goan border. Each "soldier" signed a pledge of non-violence: "I will not under any circumstances adopt violence." Then each man was assigned a group, under the direction of a leader, which was given at least one Indian flag to plant on Portuguese territory. The Satyagrahis rode by bus or walked to various places along the 150-mile frontier and secretly entered Goa sometime after midnight on August 15 at more than two dozen places.

Portugal's Strategy

Part of Portugal's strategy was to invite foreign correspondents (but not Indians) to see for themselves "the peace, calm, and indifference of the Goan people." Some accepted the government's invitation to travel gratis from Karachi. Others of us prefered to pay our own way, to witness at least the battle preparations from India, and to reach Goa the long way around—48 hours by train, bus, boat, bicycle, bullock-cart, and foot via the Karwar border. The press was given the freedom of Goa, but this didn't mean very much because time and nature (deep jungles) prevented our reaching many areas of the frontier. Also, because Goa is obviously a police state, we didn't want to jeopardize Goanese we knew were opposed to Portugal by visiting them. And so our freedom could only be partly used. However, by three o'clock in the morning of the fifteenth we were riding toward the north western border of Goa and by six o'clock I was in the back seat of a jeep driven by two Portuguese soldiers hunting for Satyagrahis.

A Grim Business

It was a grim business, although I at least never felt the danger of snipers as one feels on patrols in violent warfare. Half an hour of searching brought us to a road where the fences contained a dozen red and white posters, with an outline map of the Indian subcontinent and the legend, "Quit Goa." This was the work of a band of Satyagrahis and the soldiers immediately pulled the posters down, only to find that the invaders had also put up an Indian flag high above one of the houses. This they also confiscated, but with more difficulty. Soon we encountered our first batch of 46 Satyagrahis, marching with a large Indian tricolor. The soldiers immediately retrieved the flag but—no doubt partly because of our

(Continued on page 393)

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The

New India Assurance

Company Limited

Principal Controlling Officers:

Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

—JUST ARRIVED—

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd

Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.

Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.

Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.

Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.

Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

BLOUSES

Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.

Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0

Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR

Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

CHAMPALS !

Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair

Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

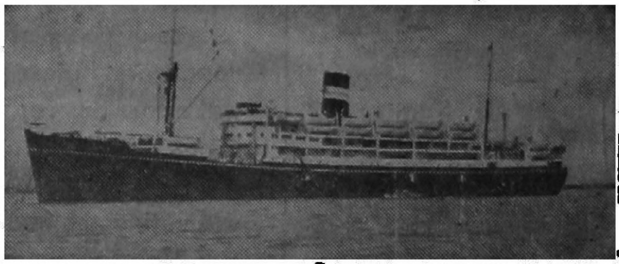

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Kampala due 28th September. Sailing 3rd October

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class	single	without	food	£83—10—0
Second "	"	"	"	55—0—0
Third Class Bunk				28—10—0
Muslim Special Food £11—10—0	Ordinary Food £4—17—6			
Hindu Special Food £10—3—0	Ordinary Food £4—5—6			

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 2ND SEPTEMBER, 1955

The Beginning Of A New Era

THE S.A. Institute of Race Relations had organised a delightful evening of African, European and Indian Arts at the Wesley Hall, Durban, on Saturday, August 27. To comment first on the Arts themselves the Africans, without doubt stood the first. They were, as they always are, at their very best in their own original art. We would wish that they did not copy the West at all in anything. But they showed that they can be at their best even in imitating the Europeans. The prejudice in this country against the Black man is not so much because of his lower culture but because of the fear that he will any day excel the White man if given equal opportunity, which, of course, is very mean for a people and a Government that boast so much of their superior culture and civilisation.

Coming to the performance of European Art by the European artistes there is very little to be said. It was of course good and it must be good. It would have been shocking were it otherwise, since the Europeans are lacking no facilities at all. They have every possible facilities they can desire. They have their own schools of Arts whose doors are entirely closed to the non-Whites. There are certain things that do not appeal to the non-Whites, including the so-called "uncultured" and "uncivilised" Africans, such as exposing of the body. Oriental dances and even African dances are and can be exquisite even without the body being exposed. Among the Westerners it would almost appear that a dance is never perfect unless the body is fully exposed, whereas to the "uncultured" mind of the Indian and the African it is simply abhorrent. We hope our frank criticism will not hurt anybody. We are criticising the art not the artistes, whose performance was just delightful and was fully appreciated by the audience as it deserved to be.

Coming to the Indian Art we regret to have to say some unsavory things about it. Here again we do not mean to criticise the artistes who did their very best according to the training they received under the very limited scope in this country, ridden with all sorts of restrictions and that beastly apartheid. Considering all that what the Indian artises produced was remarkably good. But it did not represent anywhere near real Indian art. If the audience went away with the impression that that was a representation of the real oriental art it would be entirely wrong. It was nothing but the crudest caricature of it. *Bina* and *Sitar* are the Indian string instruments and *Jala Trang* is played on china bowls filled with the exact quantity of water to give the proper sounds. All these instruments when properly played simply charm the player as well as the listeners. There are expert players of these instruments in India and it takes several years to master the art. *Bina* is an instrument which can be played anywhere near perfection by a very few even in India. It is almost criminal even to attempt to play it in public without having undergone the proper training. When we play or sing before a public audience we should always do so not just for the pleasure of it but with the knowledge that Indian art will be judged thereby. Without in anyway trying to belittle the artistes who were absolutely blameless, and fully acknowledging that their performance was most creditable in the circumstances we have already mentioned above, we would like to suggest that the organisers would have been able to find better amateurs who had the opportunity of receiving longer periods of training in India under experts and that would have given a better representation of the oriental art.

Having said this much in so far as the performance was concerned we wish to refer to another most pleasing feature of the whole thing. The unique and the most artistic thing was the complete shattering of Apartheid, a thing which would have shocked Messrs. Strydom, Verwoerd, Louw and company. There was a mixed audience of Europeans, Africans and Indians without even the slightest smell of Apartheid, sitting together watching with keen interest a concert in which the performers of all the three races freely intermingled.

Here in South Africa where a non-White may not enter even the precincts of the theatres or cinemas which are all for "Europeans only" and many other public places so marked, it was certainly a great relief to witness this entirely new feature. It is a daring thing to do for which the S.A. Institute of Race Relations is to be very heartily congratulated. It is undoubtedly the best way of breaking down the most disgusting racial barriers which, if persisted in, will ultimately result in the greatest bitterness and bring about the ruin of the whole country, and of establishing better race relations. It is a risky thing to do and yet it has to be done and the risk has to be taken at all costs in the interests of this country and its people, and we can imagine no better institution than the S.A. Institute of Race Relations to do so. We do wish this is not the end but the beginning of the much desired new era.

NOTES AND NEWS

Welcome To Dr. Tirupurasundari

THE B.I. vessel, 'Karanja,' which arrived in Durban on Tuesday, August 29, has brought to Durban, among other passengers, Mr. K. M. Pillay, proprietor of the Mercantile Printing Works and editor of 'The Graphic,' who went recently on a short visit to India to get married, and his wife, Dr. Tirupurasundari. A graduate of the University of Madras, Dr. Tirupurasundari is a gynaeocologist, playwright and novelist. She is known as "the Jane Austen of South India." She has received State awards for two of her novels (written under the pen-name "Lakshmi"), and two for scientific work. A number of her novels have been filmed, including one, "Kanchana" which was acclaimed the best picture made in South India in 1952. While congratulating the wedded couple we heartily welcome Dr. Tirupurasundari who, we are sure, will be an asset to this country with her outstanding medical and academic qualifications.

A Happy New Year To The Parsee Community

The Parsee community are celebrating their New Year today. We wish them a very happy New Year. May they all be blessed with health, happiness and prosperity.

"Perspektief"

The South African Institute of Race Relations has now published the first number of 'Perspektief,' which is a quarterly in Afrikaans and reflects liberal trends of thought. Its appearance was promised in the first number of 'Thought,' which contained examples of Afrikaans thinking translated into English. The aim of these two publications is to keep each of the white groups of our population informed as to the thinking of the other, though the Institute is careful to point in 'Perspektief' that the cleavage of political ideologies in South Africa is not by any means entirely on linguistic lines. The first issue of 'Perspektief,' contains translations from the work of Mr. A. W. Hoernle and Mr. Quintin Whyte, and work in the original Afrikaans of Professor E F. W. Gey van Pittius, Professor B. F. Keet, and the late Professor R. F. A. Hoernle. The publication is sent free to those who ask for it. The address is P. O. Box 97, Johannesburg.

FOREIGN PAPER'S COMMENTS ON KASHMIR AND GOA

A LEADING English newspaper of Pakistan 'The Civil and Military Gazette' of Lahore, in an editorial under the caption "The Azad Kashmir" on July 3, comments on the plight of the people in Azad Kashmir. Below is the text of the editorial:

Islamic Constitution and liberation of Kashmir have become two stock themes with our leaders with which to pander to popular imagination. They have been repeat d "ad nauseam," so that they have lost all meaning. The Prime Minister's reference to Kashmir in his monthly broadcast and his talk of "other means" if the forthcoming Premier's discussions also failed to yield any results, we regret to have to say, fall under that category. Presuming, however, that Mr. Mohammed Ali really has a soft corner for the people of Kashmir, may we call his attention to the lot of the Kashmiris who bade goodbye to their homes and hearths, so that they may breathe as free men in the free atmosphere of this Islamic State, and bask in the congenial sunshine of Islamic justice and brotherhood? Does he know what Kashmiris in a part of Azad Kashmir are just now going through? We do not wish to go into details. But conditions in Poonch, we understand on reliable authority, are such that should make every Pakistani hang his head in shame Let the Prime Minister send for any Azad Kashmir leader to know their tale of woe. The situation, even if half as bad as reported, is very grave indeed and calls for an immediate high-level independent inquiry

'New York Times' Comment On Goa

Commenting on Prime Minister Nehru's announcement that India had demanded the closure of Portuguese Legation in New Delhi, the 'New York Times' on July 26 observed:

Mr. Nehru is taking a courageous course on the explosive issue of disposition of Portuguese holding of Goa on the Indian subcontinent. In the face of strong domestic pressure he has set himself against any display of violence, overt or concealed and has insisted that the means of settlement must be legal and peaceful and at the same time has met his opposition on this ground by taking further non-violent measures against Portugal.

The paper adds: The latest move puts Portugal on notice that India is not satisfied with an indefinite delay on this question. Mr. Nehru's action takes on a more moral form precisely because he has set himself firmly against any organised "peaceful march" on Goa or the sanction of his Congress Party of such an action. He knows the explosive possibilities of this "non-violent" technique and he is both wise and brave to resist it.

The problem is not simple. India does not want Goa because of its economic or maritime importance which is trifling. It poses no threat to India at any point. But a foreign enclave on the soil of the sub-continent is an affront to Indian nationalism and India demands transfer of this tiny territory just as she did in the case of French Colonies on the ground of national self-respect.

The paper concludes: The Indo Portuguese conflict is emotional rather than practical. Differences will ultimately be resolved if there are patience and goodwill, and Mr. Nehru is right to insist that solution should be peaceful.

British Paper's Comment On Mr. Nehru

Our readers may be interested in an Editorial on Prime Minister Mr. Nehru in the 'Daily Mirror' of July 1, 1955, which we publish below:

Writing under the caption "A Silly And Sour Campaign," the 'Daily Mirror' said:

A campaign of persistent vilification is be ng conducted by the 'Daily Express' group of newspapers.

The campaign is inspired by Lord Beaverbrook.

The victim of the campaign is Jawaharlal Nehru, Prime Minister of India, the man who kept India in the British Commonwealth of Nations.

The campaign is marked by sourness and silliness, and has now assumed the proportions of a dangerous vendetta.

The 'Daily Mirror' is not among Mr. Nehru's starry-eyed flatterers. His critics are right when they say that his contribution to world affairs would be weightier if he settled the Kashmir dispute.

World Figure

But Mr. Nehru is a figure of world importance today. He is a precious and incorruptible link between East and West. Nobody can pretend that he is in Moscow's pocket though he has jus visited that city.

Nobody can pretend that he is in the pocket of Communist China, though he visited Peking last year. Nobody can pretend that he is in America's pocket, though he helped to bring peace to Korea and Indo-China. Mr. Nehru is an independent thinker. He is an Asian statesman with unique qualifications for dealing with the West. He was educated at Harrow and Cambridge. He was imprisoned by the British time and again when we were the imperial overlords of India.

East And West

Mr. Nehru is visiting Sir Anthony Eden in London soon. Yet, for his efforts to ease the conflict between East and West, he is rewarded with buckets and buckets of sneers from Lord Beaverbrook's newspapers.

"The British Government will fete him. No doubt he will be received at Buckingham Palace," says the 'Sunday Express,' with a gibe as "the wise man of the East" who "pretends to be the inspired preacher and irreplaceable architect of "peaceful co-existence."

The 'Express' vendetta against Mr. Nehru is an example of relentless persecution. It is a studied besmirching of a Commonwealth Prime Minister who is striving for peace and understanding between East and West. Why does it go on a when will it cease?

MASS SATYAGRAHA IN GOA

(*Continued from front page*)

presence—they used no violence. The Satyagrahis continued to shout slogans: India and Goa are one, Freedom for Goa, Victory for Goa, etc. This batch of Satyagrahis was completely unarmed and did not resist the soldiers and squatted silently on the ground when ordered to do so. After spending most of the day, unfed, under the shade of cashew trees, they were taken to the border in the evening and freed.

Tragic Scene At Temple

In another hour we passed an ancient, moss-covered Hindu temple, guarded by three soldiers. Inside we belatedly found fifty silent, grim Indians, squatting on the stone floor around the dead body of one of their comrades, shot an hour before by a Portuguese soldier after the group had put an Indian flag on top of the temple. A Swami, the leader of the group who himself was shot in the hand, insisted that the group was peaceful and that his comrade was shot in cold blood in the back; the Portuguese insist that the Satyagrahis advanced menacingly toward a soldier who "nervously" shot at an agitator's leg, but hit his body instead. Never shall I forget Panna Lal Yadav, the 32-year old Harijan (untouchable) and socialist, father of four children and trade union official, starring stiffly at the bells on the temple rafters, with a cheap lithographed print of Lord Krishna above.

Press Conference

Back in Panjim, the capital of Goa, the Portuguese military commander called a press conference just before midnight to issue the first communique of this non-violent (on one side) war. The spokesman admitted that some 3,600 Satyagrahis had entered Goa that day, but added that there were no uprisings as anticipated by the Indians. In his long communique he made not a single mention of casualties. This stunned the assembled pressmen and one sarcastically asked the major if he hadn't forgotten something. Finally the major said that "on the part of the journalists here there is a certain preoccupation with the number of persons dead." The hitherto slick propaganda machine of the Portuguese broke down completely at this point. The spokesman looked at his papers and said that two Indians were killed during the day and three were injured. This was a preposterously low figure, since the chief of police of Goa had just told some reporters that 13 had been killed In self-defense, the chief of staff revealed the "secret" orders given to the soldiers on the border to avoid bloodshed A careful analysis shows that, far from helping to prevent violence, the instructions actually encouraged it, since the soldiers were allowed to "resort to fire in the last extremity" if the safety of the garrison is "threatened." And yet even in these instructions given on the eve of August fifteenth, the Portuguese spoke of "unarmed Satyagrahis" and at no time on August 15th or 16th did they allege that a single Satyagrahi was armed.

Prisons Filled With Goans

As for uprisings within Goa, there were several small ones, as the government was belatedly forced to admit. There have constantly been uprisings and the prisons are filled with Goans who, in the last years and months, have opposed by word or deed continued Portuguese rule. The prison doors were briefly opened to the visiting journalists. I met Mrs. Subhabai Joshi, president of the National Congress, Goa, who bravely read her presidential address at its ninth session inside Goa in April. Also I saw leaders of previous Satyagraha marches who are awaiting trial, including one member of the Indian parliament.

The Truth

After I returned to Indian territory, I learned the truth of that horrible Monday. As many as 20 Indians were probably killed and hundreds were injured, mostly at places where it was difficult for the foreign correspondents to visit. In a Belgaum hospital, I saw sixty injured Satyagrahis, half with bullet wounds, half wounded from savage beatings. That more did not die is a credit to the corps of physicians and medical students at first aid stations hurriedly set up all along the border. In general, the preparations on the Indian side for this mass Satyagraha were excellent. Camps were set up in Belgaum to accommodate the 5,000 Satyagrahis and a huge kitchen was taken over which usually provides for Hindu wedding feasts.

Embarrassing Question

What do the Goanese people themselves want? This is an embarrassing question both to India and Portugal. Since Goa is a police state, it is hard—even inside Goa—for an outsider to know what the people do want. In 1949 Mahatma Gandhi wrote, "That the Indians in Goa have been speechless is proof, not of the innocence or the philanthropic nature of the Portuguese government, but of the rule of terror." As in most countries, colonial, fascist, or democratic; the vast majority probably are unpolitical and want only to be left alone and their living conditions improved. A small group of Goans, for various reasons, want Goa to remain in Portuguese hands and they and their banners ("Out with the Traitors, Out with the Invaders, Long Live Portugal") were evident on August 15th. Another group, and I doubt if at present it constitutes a majority, want Goa to become "integrated" into the Indian Union. The majority, if free to choose, might want some kind of autonomy. But what kind of economically and politically viable autonomy can they have since basically the people and their culture are Indian? Gandhi was probably right when he also wrote in 1946: "In Free India Goa cannot be allowed to exist as a separate entity" and thus even then he urged "the Portuguese government to recognize the signs of the times and come to honourable terms with its inhabitants."

Complicating Factor

A complicating factor is the relatively high percentage of Christians—almost all Catholics in Goa, although they probably constitute somewhat less than half of the population. Portugal alleges that the Christians want continued Portuguese rule since they fear persecution at the hands of a Hindu—Indian—State. The Pope told Mr. Nehru in July that he agreed that Goa was a political problem and not a religious one, implying that the Pope feels that the Catholics in Goa would be treated fairly under any future Indian government as the much larger number of Catholics in India today are so treated. I had an hour-long interview with the Roman Catholic Patriarch of Goa. A native of the Azores, he was a bishop in South India until 1951 and admits that the Indian

A batch of Satyagrahis accosted by the Portuguese Police in Goa.

government was "very kind and respectful to me." Also he said that the Church is above any particular political form of government and can work under any political regime. He would not agree that the Satyagrahis were using a religious method and he felt that Satyagraha is basically disobedience. Obviously, to a Roman Catholic Patriarch, any kind of disobedience is a major sin. Asked if the shooting of unarmed Satyagrahis was a denial of Christianity, the Patriarch replied, "The Satyagrahis make the soldier forget their Christian qualities."

Savage Repercussions

If the events of August 15th met with apparently mixed reactions in Goa and abroad, in India there were almost unanimous and savage repercussions. Hartals—day-long general strikes—were called in most cities. Mobs ran wild in Bombay. (For all its non-violence, India can be a very violent country and the Indian police killed several rioting Indians in Patna—as the Portuguese authorities were careful to point out—on the very day that the Portuguese soldiers killed the Indians) Any other statesman than Mr. Nehru would have been forced out of office for not taking a firmer policy toward Portugal. Even the day after the shooting, Mr. Nehru called for patience and insisted that India would never use police action—a common euphemism in India for war—in order to bring Goa into the Union of India. Apparently Mr Nehru can afford, politically, to be more right than popular in his own country as, in recent years, he has had to be in the western world. He knows well that, should he yield to the extremists from both left (the communists) and right (the orthodox Hindus), his increasing power as a world peacemaker would evaporate into the vastness of the Arabian Sea. On the other hand, even his own Congress Party is restive with the present policy, for it did not wholeheartedly support the mass Satyagraha as a party and thus abdicated control of the campaign to extremist elements, with the exception of the crumbling socialist party.

Next Steps

The next steps for India to take are hard to forsee. Portugal may be goading India into violence so she can leave under the pretext of being driven out by an erstwhile peace-loving India. It is doubtful if Portugal can hold on many years longer. Economically, Goa is a liability to Portugal, but prestige-wise it is somehow an asset. There is no indication that Portugal is receiving, let alone feeling, any pressures from her NATO allies, including the United States or Britain, to leave Goa, Indeed, Portugal can't even negotiate with India toward the freedom of Goa; since this would establish a precedent for the subject peoples in her larger African colonies. Also, since Portugal is a totalitarian state at home, any such negotiations might make the Portuguese people themselves also want their freedom.

Whatever the future, August 15th will go down as an important, if tragic, date in the history of human efforts to combat injustice by creative means. Some feel that the day and the method are both failures since Indians got so cruelly slaughtered and Goa is not yet free. Satyagraha, however, does not necessarily work that fast. The events of August 15th have put new determination into the 5,000 Satyagrahis who participated and new concern into the 4000 million Indian people, if they have not yet made a conspicuous change in the hearts of the Portuguese rulers themselves. In addition, this is only the crude beginning of the use of Satyagraha to solve international problems. With the lessening of the cold war in the world, ideological warfare will most certainly continue in other directions. Who knows, perhaps someday both the U.S. and the U.S.S.R. will launch mass Satyagraha campaigns against one another, with both sides using technical advisers recruited from the Indian vetrans of the August 15th mass Satyakraha into Goa!

N.I.C. WORKING COMMITTEE DECIDES TO ALIENATE IMMOVABLE PROPERTIES

THE Working Committee of the Natal Indian Congress has decided to alienate the two immovable properties belonging to the Congress to an "independent, educational, cultural, social and charitable trust about to be formed and to be known as the Mahatma Gandhi Memorial Trust."

The Natal Indian Congress owns two immovable properties situate at 95 Prince Edward Street, and at 80 May Street, Durban, whose municipal valuations are £6,940 and £3,890 respectively. These properties were acquired by Mahatma Gandhi.

The future of Congress properties has been the subject of discussion at the annual conferences of the Natal Indian Congress since 1953.

At the conference held in Durban during March 26 and 27, 1955, a resolution moved by Dr. M. M. Motala, seconded by Dr. A. H. Sader, directed the Working Committee of the Natal Indian Congress "to deal with the properties in any manner and, if necessary, to alienate or dispose of them in the interests of the Indian people."

The conference had noted with regret that Congress properties were not yielding any income but on the contrary were a liability. Conference had also directed the incoming executive to go fully into the question of the properties and to recommend measures to the Working Committee.

The executive of the Natal Indian Congress meeting on June 2, 1955, gave the conference resolution detailed consideration and submitted a report to the Working Committee which met on June 5, 1955. Discussion on this question was led by Advocate H. E Mall and after a lengthy discussion on the *pros* and *cons* of alienation of the properties a sub-committee was appointed by the Working Committee to give this question further consideration.

This committee consisted of Messrs. G. Hurbans, R. A Pillay. A. S. Chetty, Jack Govender, S B. Mungal, D. A. Seedat, S. M. Mayet, V. S. M. Pillai, Dr. M. M. Motala, G. S. Naidu, R. Rajkumar, N. T. Naicker, Ebrahim Seedat, T. C. Mehta, Hassan Mall, Dr. M. N. Padayachee, and it met on July 3, and its report was submitted to the Working Committee on July 24. After careful consideration of the report the Working Committee passed a resolution in support of alienation with only one dissentient.

The resolution says that the two Congress immovable properties "be alienated by way of donation by the present Trustees holding the said properties under the existing Trust Deed dated June 28, 1949 (Protocol No. 149/1949), to an independent, educational, cultural, social and charitable Trust about to be formed and to be known as the Mahatma Gandhi Memorial Trust."

It adds "that the present Trustees in whose names the said properties are registered be hereby requested to give effect to this resolution in terms of clause 5 of the existing Deed.

"The said alienation by way of donation is subject to the approval by the Working Committee of the Trust Deed and the names of the Trustees of the Mahatma Gandhi Memorial Trust."

For an antiseptic to fulfil the exacting conditions of obstetric, surgical and medical practice it is not enough that it should kill the germs that are the cause of infection. It must also be safe in use, harmless to the delicate human tissues the germs invade. Such is 'Dettol'

In your own home, whenever infection threatens, learn from the hospitals — rely on Dettol.

DETTOL

THE ANTISEPTIC DOCTORS USE

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, August 24.

THIS year, for the first time after independence, the people were preparing for Independence Day festivities with an under-current of deep anxiety on two scores. The fate of thousands of Satyagrahis that were to march in Goa despite the Portuguese warning that they will shoot unarmed Satyagrahis if they set foot on Goa soil, was worrying them most. Thousands of people, undaunted by the brutalities of the Portuguese authorities, were prepared to face the worst, but the Goa Liberation Aid Committee, due to its limited resources, decided to send only two thousand volunteers on India's Independence Day. The Government of India had from the very beginning set its face against mass Satyagraha as the Portuguese might resort to mass murder and raise such an upsurge of public opinion in India that the Government may either be forced to take police action by force or to suppress the Indian people by force. Both the propositions would be highly embarrassing to the Government of India and the Congress.

So when the Government felt that a large number of Satyagrahis were going to Goa border, they started to throw obstructions in their way and persuade the Liberation Committee to limit the number of Satyagrahis and send them in small batches. Nearly 3500 volunteers had reached Sawantwadi. From there they were to go to Goa border, a distance of 65 miles by trucks. On the last day the Government of Bombay issued instructions to police not to allow Satyagrahis to be carried in trucks. There is a rule in Bombay State that no passengers can be transported by trucks without the permission of the Regional Transport Authority. But this rule was not being enforced in case of Satyagrahis. On Republic Day and other festive occasions like Diwali this rule is always waived. But the Bombay Government instructed the local authorities to strictly observe this rule in the case of satyagrahis. As a result the Liberation Committee had to hire other vehicles, which were not sufficient in numbers to carry all the Satyagrahis and nearly 1500 volunteers were left behind in Sawantwadi.

Condemned Government Action

The Liberation Committee and leaders of various political parties sponsoring Satyagraha condemned the action of the Bombay Government. The people, in general, were also angry at the Bombay Government. Although the Congress had permitted individual Congressmen to participate in the Satyagraha, very few Congressmen had volunteered to offer Satyagraha. Most of the Satyagrabis belonged to non-Congress political parties.

The Satyagraha was to be launched in all the three Portuguese settlements of Diu, Daman and Goa, at 8 o'clock on August 15 when Mr. Nehru was scheduled to unfurl the Indian National Flag on Red Fort, Delhi, nearly 1700 volunteers had gathered near Daman border and 200 Satyagrahis near Diu border to offer Satyagraha. But the first batch of 45 Satyagrahis entered Goa territory at midnight from the northern Aronda border followed in the next two hours by six more batches at regular intervals. Undeterred by the powerful Portuguese searchlightss sweeping the river, 300 Satyagrahis crossed the Terekhol river on the northern border. In all nearly 2500 volunteers entered Goa from various points braving the inclement weather and the guns of the Portuguese. Many of them had reached the border on foot, due to lack of transport facilities.

Satyagrahi's Strategy

Their strategy was to lie down in case Portuguese military opened fire on them. At many points the stooges of Salazar opened fire without warning and killed several Satyagrahis and injured many. Even then the Satyagrahis were determined not to turn back. They were beaten mercilessly and some of them were tortured barbarically. When Mr. Nehru was speaking of peacefully settling the Goa issue, the Portuguese soldiers were riddling the unarmed Satyagrahis with bullets. According to Goa Liberation Committee 38 Satyagrahis were killed and 44 injured seriously with bullets. Another 400 persons had to be sent to hospital due to severe beatings with riflle-butts and truncheons. But the Portuguese bullets could not stop the Satyagrahis or cow them down. After sending the dead and injured back to the Indian territory, they marched ahead. They were rounded up by the Portuguese soldiers.

Brutality Unsurpassed

At one place nearly five hundred satyagrahis, including four women, were forced into a single room. Nearly fifty satyagrahis became unconscious within half an hour. Then the Portuguese soldiers opened the door of the room and took out a few satyagrahis and gave them severe beating, fracturing many of their bones. Then they were again thrown into the room and another batch taken out for severe beatings. This went on for the whole night. In the morning they were carried in lorries and thrown in the Indian border. Some satyagrahis were kept for three days in captivity and subjected to the most barbarous torture. Many of these brave men had marched back through snake and panther-infested jungles. Some of them had walked thirty miles before they reached the border, completely exhausted.

Bravery Of American Journalists

The bravery of two American journalists must be mentioned here. Mr. Lvacek, of the United Press of America and Mr. Bonnear of Columbia Broadcasting Company, helped the satagrahis to bring the dead and injured back to the Indian territory. Tears flowed from the eyes of Mr. Bonnear when he saw the unarmed satyagrahis being murdered in cold blood.

The same story of brutality was repeated in Daman and Diu. In Daman one satyagrahi was killed and three injured by Portuguese bullets. In Diu the Portuguese did not resort to firing, but spared no other brutality. The satyagrahis were beaten severely and thrown back.

Satyagrahi's Firm Determination

Undeterred by Portuguese bullets and unwilling to abandon the Goa liberation movement, the 1500 satyagrahis who were left behind in Belgaum, started on foot to reach Goa border, a distance of 65 miles. They brushed aside the exhortations made by the Liberation Committee to put off the satyagraha and declared they would cross into Goa, no matter the risk.

Under the leadership of Shri M. R. Dandwate, Praja-Socialist leader, they trekked accross 3000 feet high Amboli Ghat. Smeared with mud and slush, drenched by incessant rains, the satyagrahis pressed forward although some of them were in poor health requiring medical attention. Repeated requests by the villagers on the way to abandon the march made no impression on the satyagrahis. The long trek held no terror for them and they broke branches of trees and used them as supports while walking. When they reached the Goa border they were very tired. They took a day's rest there. The Liberation Committee and other leaders were able to pursuade Shri Dandwate and his men and it was decided that a small batch of 82 persons should march in Goa to offer satyagraha. Accordingly Shri Dandwate with 81 other satyagrahis marched into Goa. Next day two more batches of 70 persons each crossed the border and offered satyagraha. They were all beaten up and thrown back. The satyagrahis still go to Goa, though in small batches. Portuguese brutalities have failed to cow down the satyagrahis.

Wrath Of The People

Massacre of satyagrahis evoked the wrath of the people of India. There were strikes and demonstrations against the Portuguese brutalities throughout India. Such complete strikes were never seen even during the days of the struggle for India's independence. The indignant people demanded "police action" against the Portuguese. But Mr. Nehru was firm in his policy of pursuing the peaceful way in the solution of Goa issue. He condemned the Portuguese behaviour as "brutal and uncivilised" in the extreme. But he also ruled out any police action.

Inside Goa, too, people celebrated India's Independence Day by hoisting the Indian national flag and demonstrating against Portuguese rule. On August 14, many Goans were arrested by the Portuguese. On August 15, Goans offered satyagraha in Marmagoa and the neighbouring areas. About 70 persons were arrested, including prominent citizens. They were subsequently released after severe beatings. The Indian tri-colour was hoisted at several places. Posters carrying slogans "Jai Hind" and "Viva Goa" were put up and handbills distributed. The villagers welcomed the satyagrahis from across the border and at several places joined them in hoisting the Indian flag on buildings.

Mr. Nehru's Promise

Ruling out police action, Mr. Nehru promised to take economic and administrative steps for the early liberation of Goa. The Government of India took the extreme step of withdrawing the Indian Consul-General from Goa with effect from September 1 as a protest against the brutal massacre of peaceful and unarmed satyagrahis by the Portuguese authorities. The Government also ordered the Portuguese Government to close down its Consulate-General in Bombay and the Honorary Consulates in Calcutta and Madras before September 1. So there will be a complete break of diplomatic relations between the two countries from September 1.

Immediate Effect

The immediate effect of this diplomatic break will be virual suspension of all travel between Goa and India since the Indian Consulate-General in Goa and its Portuguese counterpart in Bombay were administering the permit system. Even without application of other measures, the Portuguese enclaves will be virtually isolated from the rest of India.

The Government also ordered the suspension of money order remittances. Most of the farmers in the Portuguese enclaves depend on remittances from India for the payment of land revenue. One or more members of farmers' families live in India and by living frugally save money to send it to their relatives in Goa. So, naturally, this step will add to the economic hardships already being experienced in the enclaves This may also force many Goan families to migrate to India.

Boycott By Dock Labourers

The boycott by dock-labourers of ships carrying anything for Goa is also having effect. Now foreign ships carrying cargo for Portuguese territories cannot enter Bombay or Calcutta, as the labourers would not handle such ships. The foreign shipping companies, particularly the British, are very sympathetic towards Britain's oldest ally, Portugal. But in any case they would not like to lose Indian clientale, so they have to bow down to the wishes of dock-labourers. It is reported in the foreign press that these foreign shipping companies are thinking of levying a surcharge on cargo to Indian ports for the loss of cargo to Goa. But Mr. Nehru has emphatically pointed out that if such a situation arises, India would prefer to go without the ships of such companies.

The next step of the Government of might be the withdrawal of Indian mining labour from Goa. There is, at present, very little trade between India and the Portuguese enclaves and the closure of the border will end even this little trade. There are no through trains running at present between India and Goa. Tor some time past, there has been a shuttle service across the border for the convenience of those Goans travelling with permits issued by the respective Governments. Now, even this shuttle service might be suspended.

In A Quandary

Mr. Nehru and other leaders claim confidently that Goa will merge with India sooner than expected, even without police action. One fails to understand how this can come about in the face of strong Portuguese attitude. The Congress is in a quandary. The leadership of Goa satyagraha is in the hands of opposition parties, as the Congress has set its face against mass satyagraha. If the satyagrahis are massacred again the wrath of the people will naturally turn against the Congress, the ruling party, for its inaction. The demonstrations in Bombay against the Portuguese brutalities showed that Communists and communalists might take advantage of the situation and turn the wrath of the people towards the Government of the day. So either the Congress should take steps to gain the initiative in regard to Goa satyagraha or ask the Government to stop the satyagraha. The people today remember the late Sardar Patel, a practical politician, who, they believe, would have easily solved the Goa problem.

Not Impressed

The anti-India tirade in the British press over Goa issue, has failed to impress the people here. In spite of strong protests from this very press, India achieved independence from British rule and in spite of their fulminations Goa will be liberated. Now India does not attach much importance to reactions of the reactionary British press. The British newspapers had fed their readers with completely false propaganda to the effect that India had concentrated her army on Goa border and the march of satyagrahis on August 15 will be backed up by Indian troops or at any rate armed police. They had sent their special correspondents to Goa to report the march of the Indian Army into Goa. Mr. Nehru's pledges not to depart from the methods of peace did not bother the British press. Mr. Nehru had been likened to Hitler in the moment of his swoop on Austria or Sudetanland.

And when all this propaganda proved to be false on August 15, the British press behaved as though it had been cheated of its moneys' worth. It was angry against Mr. Nehru. One British paper indignantly wrote: "Mr. Nehru stresses that he has not sent troops anywhere near Goa; that is where they should be posted to disperse these peaceful provocateurs before they reach the frontier." Yet only the day before the imagined presence of Indian troops on the border was intimidation and war preparation!

SEED CATALOGUE

Distin's 1955-56 illustrated descriptive Seed Catalogue. If not in your possession already please write for free copy to **Distin's Seeds, Box 2060, Johannesburg.**

New Tailor Shop To Let

A newly built tailor shop at Main Road Bank Station, Tvl, to let, situated in vicinity of West-Dreefontein Blayvooruitsig Gold & Brick & Tiles mines. Good promising position. Electric power, water & living rooms go with shop. For further particulars apply:

ESSOPBHAI NOSARKA,
Bombay Silk Bazaar, 'Phone 12,
Box 9, Bank, Transvaal

DURBAN INDIAN GIRLS HIGH SCHOOL

ARTS AND CRAFTS COMPETITION

A fete in aid of the School Hall Building Fund will be held at the DURBAN INDIAN GIRLS HIGH SCHOOL, DARTNELL CRESCENT

ON SATURDAY, 3rd SEPTEMBER, 1955.

COMPETITIONS

in Needlework, Stencilwork, Knitting, Embroidery, Crochet work, Cake making and Flower arrangements.

Also

BABY SHOW AND FANCY DRESS PARADE

Prizes will be awarded to the successful candidate in each of the following sections:

1. DRESS FOR A CHILD UNDER TWO YEARS OF AGE
   (a) Smoked Dress, (b) Embroidered Dress; (c) Any other Style.
2. DRESS FOR A GIRL OVER TWO YEARS OF AGE
3. MAID'S DRESS
4. ANY EMBROIDERED ARTICLE.
5. KNITTING.
   (a) Socks; (b) Jersey or Cardigan; (c) Any other Knitted Article.
6. CROCHET WORK.
7. HAND PAINTED AND STENCIL WORK.
8. ANY ARTICLE IN FELT WORK.
9. ANY ARTICLE OF NEEDLEWORK NOTMENTIONED ABOVE.

CONDITIONS OF ENTRY

(a) Closing date will be Wednesday, 17 August, 1955; (b) All articles submitted as entries will be accepted as donations and sold at the Fete. (c) The Judge's decision shall be final.

DEPOTS WHERE ARTICLES MAY BE HANDED IN:

DURBAN: The Principal, Durban Indian Girls High School.
TONGAAT: The Principal, Tongaat Indian High School.
STANGER: The Principal, Stanger Indian High School.
P.M. BURG: Mrs. G Zachariah, 414 Berg Street.
CLAIRWOOD: The Principal, Clairwood Indian Infants' School.

ENTRY FORM

ARTS AND CRAFTS COMPETITION

I agree to donate my Entry In Aid Of Funds.

No ....*Judge's Remarks* ....

Name ....

Address ....

Section ....*Article* ....

CLASSIFICATION OF COLOURED UNDER POPULATION REGISTRATION ACT

PROTEST MEETING IN JOHANNESBURG

OVER a thousand people thronged the Trades Hall, Johannesburg recently at a mass meeting called to protest against the implementation of the Population Registration Act.

In a resolution the meeting expressed "deep anger and alarm at the use of the Population Registration Act against the coloured community. Officials are subjecting individuals to humiliating and degrading race tests and on the basis of their arbitrary decisions are bringing ruin to our people. Families are being divided, bread-winners driven from their trades and jobs, children from schools; our security, happiness and our future are being destroyed.

"Iniquitous as the Population Registration Act is in its intent to impose a system of cast regimentation upon all South Africans, the powers of the Act are even being exceeded today in the rounding up of the Coloured people and their forced subjugation to questionings and physical examinations for the purpose of classification."

The resolution further demanded an immediate end to the rounding up of Coloured people for the purpose of race classification. It called upon the Coloured people "together with all democratic South Africans to campaign for the repeal of the Population Registration Act and an end to racialism. We demand equal rights for all."

A resolution moved from the floor and passed urged the South African Coloured People's Organisation to immediately "call an emergency conference of all organisations, pledged to fight the Population Registration Act—trade unions, sporting bodies, churches and associations of all types, in order to make plans for the protection of our rights and the defeat of the attack against the Coloured people."

Mr. Adam Daniels was in the chair and speakers included Miss Hettie Du Preez, Messrs. S. B. Lollan and Z Gamiet.

Fraternal messages were brought to the meeting by Dr. H. M. Moosa of the South African Indian Congress, Mr. Robert Resha from the African National Congress, Mrs. H. Joseph from the Congress of Democrats and the Federation of South African Women, Mr. Leon Levy from the South African Congress of Trade Unions and various trade unions, and a speaker from the Hillbrow Branch of the South African Labour Party.

Anniversary Of M. K. Gandhi Library

The thirty-fourth annual general meeting and anniversary of the M. K. Gandhi Library and Parsee Rustomjee Hall took place on Thursday, September 1, at the Parsee Rustomjee Hall, 140 Queen Street, Durban. Prof. Leo Kuper, M.A., Professor of Sociology, University of Natal, was the guest speaker. Children were given packets of sweetmeats after the function.

Swami Sivananda's Birthday Celebration

The Divine Life Society will celebrate the sixty-ninth birthday of Sri Swami Sivananda at the Gandhi Hall, Lorne Street, Durban, on Monday, September 5, at 4 p.m. There will be the usual Bhajans, Kirtans, only three speeches and a demonstration of Asanas.

Mahatma Gandhi Memorial Fund

We wish to thank an anonymous donor for the donation of £2—2—0 towards the Mahatma Gandhi Memorial fund.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. 'Phone 33-1654.

The medicinal and toilet properties in Cuticura Soap not only cleanse the skin thoroughly, but help it to retain its beauty and its natural moisture, so easily "dried out" in hot climates.

For Flawless COMPLEXIONS

BOOKS FOR SALE

Satyagraha In S.A. —By M. K. Gandhi 15/-

Bapoo's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar 2/6

Which Way Lies Hope —By R. B. Gregg 2/6

A Nation Builder At Work By Pyarelal 1/6

Gandhi And Marx —By K. G. Mashruwala 2/8

Why Prohibition —By Kumarappa 1/-

Obtainable from: 'INDIAN OPINION,' P/Bag, Durban, Natal.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

Things In General

The New Soviet Encyclopedia Offends Muslims

VOLUME eighteen of the new Soviet Encyclopedia contains an article on Islam describing it as a "reactionary" device developed and maintained by "exploiting classes." The article states: "Islam, the same as other religions, always played a reactionary role." It also says: "According to Arabian legends, in 622 Mohammed and a few followers made a migration to Medina." And further: "With the formation of class society in Arabia, an economic and social crisis was growing among local tribes, a reflection of which was the development of Islam, called upon to justify the social and economic inequality of the system of exploitation which was being established." Also, "The Koran consistently defends and justifies slavery (considers it established by Allah), the exploitation of property and the exploitation of people."

Volume 28 of the encyclopedia contains an article on Mohammed saying: "Up to the present time the biography of Mohammed is based for the most part on half-legendary information from the Koran, uncritically accepted by bourgeois students of Islam"

Volume 22 describes the Koran as a "basic Muslim" holy book "collection of religious and dogmatic, mythological and legal material." An article in this volume also depicts the Koran as an accumulation of parts, some pre-dating and some added after the prophet's death.

The following cable was sent to the Soviet Union by the Durban Muslim Society:—

"Muslims shocked. Protests strongly to Islam and its Prophet's slanderous references in Soviet Encyclopaedia. Requests expunge relevant passages.

BONES WANTED

We Pay £7 PER TON F.O.R. your Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE BULLBRAND FERTILIZERS LTD.

SARNIA, NATAL.

Latest Film Sets And Loose Film Instrumentals Available

			s.	d.
Lunka-Dahan	5	Records	36	9
Nag-Panchmi	8	"	23	3
Arpaar	4	"	31	0
Taxi Driver	4	"	31	0
Babul	5	"	38	9
Diwana	1	"	7	9
C. H. Athma	1	"	7	9
Dost Instrumentals	1	"	7	9
Boot Polish	4	"	31	0
Jaal	1	"	7	9
Daag	1	"	7	9
Mangalfera Talio ane tale Song			7	9

Include 2/6 Postage and Packing charges extra.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book 1)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujrati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable From:

Indian Opinion,

P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER —C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA —C. Rajagopalachari	5	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
INTERNATIONAL SHORT STORIES —The best from 23 countries	17	6

Obtainable from:

INDIAN OPINION,

P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Public Finance and Our Poverty Gandhiji	3	0
Hindu Dharma—Gandhiji	8	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

C/O INDIAN OPINION,

P. Bag, Durban, Natal.

Seven Months With Mahatma Gandhi

Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22

By Krishnadas

Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: "I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with......The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 12s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

COMMUNAL UNITY

By Gandhiji

An up-to-date collection of Gandhiji's writings on Unity between Hindus, Muslims Sikhs and others. While defining Unity Gandhiji says:

"Hindu-Muslim Unity means not unity between Hindus and Muslims only but between all those who believe in India to be their home, no matter to what faith they belong."

Foreword by Babu Rajendraprasad.

Price: 25s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE —S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from :

"INDIAN OPINION,"

P. Bag. Durban, Natal.

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union £1 10s. 6d. Annually

" " " 15s. 6d. Half-yearly

Outside the Union £1 15s. Annually

" " " 17s. 6d. Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends to do likewise.

Apply to—

Manager,

Indian Opinion,

P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K R. V. Rao	3	0
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	8	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	[illegible]
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Durban, Natal.

Phone 53. Telegrams 'SOLANKI.'
P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

FOR...
RUBBER STAMPS
AND
PRINTING
CONTACT...
STANDARD
PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006. TELEGRAPHIC ADDRESS
P.O. BOX 2782. "QUICKPRINT"
ESTABLISHED 1927.

Cable & Tel. Add.: "HARGYAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.

(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.

155/7 Warwick Avenue

DURBAN.

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
&
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

HIND SWARAJ OR INDIAN HOME RULE

By Gandhiji

Gandhiji says regarding it:

"It (the book) teaches the gospel of love in place of that of hate......It pits soul force against brute force. It has gone through several editions and I commend it to those who would care to read it." Written in 1908 it contains in essence Gandhiji's later teachings on various topics.

New Revised Edition with an Introductory essay by Mahadev Desai

Price: 1s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion', P. Bag, Durban, Natal.

Printed and Published by Manilal M. Gandhi at Phoenix, Natal.

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૩૫
તા. ૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

★

સેવક થયા વિના કદી સુખ ન મળી શકે. પ્રજાના દુઃખ અને પીડાનો અંત પણ સેવક થઇને સેવા કર્યા વિના ન આવી શકે. તેથી પ્રાણ પાથરવાની તઇયારી કરી પ્રભુના ચાકર સિપાહી થવું. એ પ્રભુ જ એવા સેવકોનો બધો ભાર પોતે ઉપાડે છે.

—તાનાજી.

—o—

માણસાઇનો મુખ્ય ધર્મ સંભાળીને આપણે દુનીયામાં રહેવું જોઇએ. હીંદુ, મુસલમાન, બ્રાહ્મણ, બ્રાહ્મણેતર, બધાએ આ વાત ધ્યાનમાં રાખવી જોઇએ કે, આપણે માણસો છીએ. માણસાઇને ફગાવી દઇ આપણે હીંદુ અથવા મુસલમાન, બ્રાહ્મણ કે બ્રાહ્મણેતર રહી શકતા નથી. હીંદુ પણ એક માણસ જ હોય જે માણસ નથી તે હીંદુ શી રીતે હોઇ શકે? એજ ન્યાય મુસલમાનને તેમજ બીજાઓને પણ લાગુ પડે છે.

—વિનોબા ભાવે.

★

ભકિતના પ્રકારો

(શ્રી. કેદારનાથજીની પ્રવચનોમાંથી)

આપણા સમાજમાં ભક્તિના અનેક પ્રકારો જોવામાં આવે છે. એ કયારે નિર્માણ થયા અને એમાં શુદ્ધતા કેવી રીતે આવી એનો અંદાજ કાઢી શકાય છે. પ્રથમ માણસો જ્યારે સમુહ કરીને રહેવા લાગ્યા ત્યારે સામુદાયિક આપત્તિના પ્રસંગોમાં એવાં દુઃખોના નિવારણ માટે દેવતાની આરાધના શરૂ થઇ હશે. આજે પણ આદિવાસી વસ્તીઓમાં જે પૂજા-અર્ચા-આરાધનાના પ્રકારો દેખાય છે તેમાં પોતાના વ્યક્તિગત હિત માટે નહિ પરંતુ સામુદાયિક હિત માટે જ પૂજા ઈત્યાદિ થાય છે. આમ થતાં થતાં કાળાંતરે વ્યક્તિગત પોતાના દુઃખશમન માટે કે કોક સુખની પ્રાપ્તિ માટે આરાધનાની પદ્ધતિ ચાલુ થઇ હશે. પ્રાર્થના અને આરાધનામાં એ મહત્ત્વનો ભેદ છે. જે ભક્તિની પાછળ પોતાનું જ ઐહિક સુખ પ્રાપ્ત કરવાની પ્રબળ ઇચ્છા છે તે આરાધના છે. પરીક્ષાના દિવસોમાં બાળકોમાં કે યુવાનોમાં ભક્તિનો જે પ્રકાર દેખાય છે, તે આરાધનાનો પ્રકાર છે. પરંતુ જેમાં સામુદાયિક હિતની દ્રષ્ટિ હોય અને માનવતા પ્રાપ્ત કરવા માટે માનવી સદગુણો આણવા માટે હૃદયની ઉત્કૃષ્ટ અભિલાષા હોય તે જ સાચી પ્રાર્થના છે.

આપણા સમાજમાં આજે અનેક પ્રકારની ભકિતના પ્રકારો દેખાય છે. પરંતુ મારી શ્રદ્ધા માનવતા પ્રાપ્ત કરવાની હોવાથી, માનવી સદ્ગુણો પ્રાપ્ત કરવાનું મારૂં ધ્યેય હોવાથી જે ભકિત માનવી સદ્ગુણો પ્રાપ્ત કરવાને સહાયભુત બને એને જ હું ભક્તિ કહું છું, જે જ્ઞાનથી મારામાં માનવતા આવે એને જ હું જ્ઞાન કહું છું અને જે કર્મથી સમાજમાં માનવ માત્રનું કલ્યાણ થાય, કોઈનું પણ અહિત ન થાય એને હું કર્મ કહું છું. એથી જ કહું છું કે આપણામાં ભકિત છે પણ ભકિતમાર્ગ નથી, જ્ઞાન છે જ્ઞાનમાર્ગ નથી. કર્મ છે પરંતુ કર્મ માર્ગ નથી. માર્ગ એટલે જે સ્થાને પહોંચવું છે તે ઠેકાણે પહોંચાડી દે કે લઇ જઇ શકવાની જેનામાં શકિત હોય. આમ આજે બીજા દેશોની સરખામણીમાં આપણા સમાજમાં ભકિત ખુબ દેખાય છે પરંતુ આવી ભકિત હોવા છતાં યે આપણામાં દયા, ન્યાયવૃત્તિ પ્રામાણિકતા ઈત્યાદિ દેખાતાં નથી.

માનવને શોભે એવા માનવી સદ્ગુણો આપણામાં આવતા ન હોય, ઇનસાનિયત આવી ન હોય, કોઇનું સુખ જોઈ આપણે ઇર્ષ્યાથી બળતા હોઇએ, બીજાનું અહિત કરીને પણ આપણું જ સુખ ગોતવાની આપણી વૃત્તિ હોય તો આપણી ભકિત શા કામની? બીમારીને સમયે દવા લેતા હોઇએ પરંતુ એનાથી બીમારી દુર થતી ન હોય કે તન્દુરસ્તી આવતી ન હોય તો એ દવાનો શો ઉપયોગ: આપણે માત્ર ભકિતની નહિ પરંતુ ભકિતમાર્ગની જરૂર છે. ભકિત, જ્ઞાન, કર્મ એ સૌને આપણે સાધનો સમજવાં જોઇએ. આપણું સાધ્ય છે માનવતા પ્રાપ્તિ, સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ. સદ્ગુણોની પ્રાપ્તિ સિવાય ચિત્ત શુદ્ધ નથી થતું અને ચિત્ત શુદ્ધિ સિવાય જીવનશુદ્ધિ અશકય બને છે. આ કારણે જયાં સુધી ચિત્ત ઉત્તરોત્તર શુદ્ધ અને સ્વાધીન ન બનતું હોય ત્યાં સુધી આપણી ભકિત-આપણી ઉપાસના-આપણી તલ્લીનતાનો કંઇ અર્થ નથી. કબીર, નાનક, તુકારામ, ઇત્યાદિઓને આપણે શ્રેષ્ઠ શા માટે માનીએ છીએ? એમણે ભકિત કરી એટલા ખાતર નહિ, પરંતુ એ ભકતોએ ભકિત દ્વારા ચિત્ત શુદ્ધ કર્યું, માનવતા પ્રાપ્ત કરી અને જનહિત માટે કાર્યો કર્યાં. બુદ્ધ અને મહાવીરને આપણે ધર્મ સંસ્થાપકો માનીએ છીએ કારણ કે પોતાના સુખની દ્રષ્ટિએ નહિ પરંતુ માનવમાત્રના સુખની દ્રષ્ટિથી એમણે પોતાનું સમગ્ર જીવન અર્પણ કર્યું. આમ યાચના અને ભકિત, જ્ઞાન અને પંડીતાઈ તથા ધર્મ અને કર્મ એનો ભેદ આપણે સમજવો જોઇએ. જે કર્મમાં કોઇનું અહિત ન થતું હોય, સૌ કોઇનું હિત થતું હોય એવું કર્મ ધર્મ બને છે. ખીસાકાતરૂ એકાગ્રતાથી કર્મ કરે છે પરંતુ એ કર્મ ધર્મ નથી બનતું.

K. M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

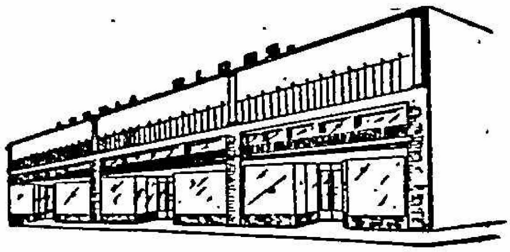

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અંકોડા, સાડીની પીન, વીટી બકલ્સ ઇયરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઇની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નાં. રોડેશીયા શી. ૧-૦ રતલે. સધન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

Telephone: 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન:
૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ
ડરબન.

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર: જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઇઓ પુરી પાડીએ છીએ.

"ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન"

શુક્રવાર તા. ૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૫૫.

નવયુગનો ઉદય

સાઉથ આફ્રિકન ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ રેસ રીલેશન્સ તરફથી ઓગસ્ટ તા. ૨૭મીના શનીવારની રાતે વેસ્ટ સ્ટ્રીટપર વુલવર્થની બાજુમાં આવેલા વેસ્લી હોલમાં આફ્રિકન, યુરોપીયન અને હીંદી સંગીત અને નૃત્યનો એક સુંદર અને આનંદદાયક જલસો ગોઠવાયો હતો. સૌથી પ્રથમ તો અમે એ જલસામાં ભજવાયેલા ભાગો પરજ ટીકા કરીશું. આફ્રિકનોએ તેમાં ભજવેલો ભાગ નિઃશંકપણે સારામાં સારો હતો. તેઓ જયારે પોતાની સ્વાભાવિક કૃતિ કરે છે ત્યારે તે અતિ સુંદરજ હોય છે. અમે તો ઇચ્છીએ કે તેઓ તેને જ વળગી રહે અને પશ્ચિમના લોકોની કશામાં નકલ ન કરે. પરંતુ યુરોપીયનોની નકલ કરવામાં પણ તેઓ સૌંદર્યની ટોચે પહોંચી શકે છે. આ દેશમાં કાળા માણસ સામે દ્વેશ ભાવ વર્તી રહ્યો છે તેનું કારણ એજ નથી કે તેની સંસ્કૃતિ ઉતરતી છે પરંતુ એ ધાસ્તી છે કે તેને જો સમાન તક આપવામાં આવશે તો તે ગોરાના કરતાં ચઢી જશે, જે પોતાની ઉચ્ચ સંસ્કૃતિ અને સુધારાનો ફાંકો ધરાવતી પ્રજા અને સરકારને માટે અતિ તુચ્છ વૃત્તિ ગણાય.

યુરોપીયનો તરફથી ભજવાયેલી યુરોપીયન કલા કૃતિઓ વિષે તો કહેવાનુંજ શું હોય? તે તો સારી હતી જ અને હોવીજ જોઈએ. જો ન હોય તો શરમભરેલું ગણાય. કારણ તેઓને તકોની કશી ખોટ નથી. તેઓ ઇચ્છે તે સઘળી તકો તેઓને મળી શકે છે. તેઓનાં પોતાનાં કલાભવનો છે જેના દ્વાર બીન-ગોરાઓને માટે સદંતર બંધ છે. તેઓની કેટલીક વસ્તુઓ, જેવી કે, શરીરના ભાગો ઉઘાડા કરવા, એ બીન-ગોરાઓને અને "અસંસ્કૃત" અને "અણસુધરેલા" કહેવાતા આફ્રિકનોને પણ નથી રૂચતા. પુર્વના તેમજ આફ્રિકનોના નૃત્યો શરીર ઉઘાડાં કર્યા વિના પણ અતિ સુંદર હોય છે. યુરોપીયનોમાં તો શરીર સંપુર્ણપણે ઉઘાડું થાય નહિ ત્યાં સુધી નૃત્ય કેમ જાણે આદર્શ ગણાયજ નહિ એવું લાગે છે, જયારે આફ્રિકન અને હીંદીના "અસંસ્કૃત" માનસને એ વસ્તુ તદ્દન અણછાજતી લાગે છે.

અમે આશા રાખીએ છીએ કે અમારી આ નિખાલસ ટીકાથી કોઇને બુરૂં નહિ લાગે. અમે કલાની ટીકા કરીએ છીએ કલાકારની નહિ. તેઓએ તો પોતાના પાઠ સુંદર રીતે ભજવ્યા હતા અને પ્રેક્ષકોએ તેની સંપુર્ણ કદર કરી હતી જેને તેઓ પાત્ર જ હતા.

હીંદી કલા કૃતિને વિષે અમારે સખેદ કેટલીક અરૂચિકર વાત કરવી પડશે. પરંતુ અહીં પણ અમારે કલાકારોની કશી ટીકા કરવાની નથી. અનેક પ્રતિબંધો અને પેલા તિરસ્કારયુકત એપાર્ટહેડથી ભરેલા આ દેશમાં અતિ મર્યાદિત સગવડો હેઠળ તેઓએ મેળવેલી તાલીમ જોતાં તેઓએ પોતાનો પાઠ ઘણીજ સુંદર રીતે ભજવેલો ગણાય. પરંતુ હીંદી કલાનો તે જરા પણ નમુનો નહિ ગણાય. પ્રેક્ષકો જો એવી છાપ લઇ ગયા હોય કે પૂર્વની કલાનો એ ખરો નમુનો હતો તો તદ્દનજ ભુલ ભરેલું ગણાય. તેને તેની ખરાબમાં ખરાબ નકલ ગણી શકાય. વીણા અને સતાર એ હીંદના તારના વાજીંત્રો છે અને જલતરંગ એ જોઇતો સુર નીકળે તેટલા પ્રમાણમાં પાણીથી ભરેલી ચાયનાની વાડકીઓપર વગાડવામાં આવતું વાજીંત્ર છે, જે વાગે ત્યારે વગાડનાર તેમજ સાંભળનાર મુગ્ધ થઇ જાય. હીંદમાં તેના નિષ્ણાતો પડેલા છે અને એ કલામાં ઉત્તીર્ણ થવાને વર્ષોની તાલીમની જરૂર પડે છે. વીણા સારામાં સારી રીતે વગાડનારા હીંદમાં પણ થોડાકજ છે. તેની બરોબર તાલીમ લીધા વિના તે જાહેરમાં વગાડવાનો પ્રયત્ન કરવો એ લગભગ ગુનોજ ગણાય. જાહેર મીજલસમાં આપણે ગાઇએ કે વગાડીએ ત્યારે કેવળ તેના આનંદને ખાતરજ ગાવું કે વગાડવું નહિ જોઇએ પરંતુ હીંદનાં સંગીત અને વાજીંત્રની તેનાપરથી પરિક્ષા થશે એ જ્ઞાનથી ગાવું કે વગાડવું જોઇએ.

કલાકારોને જરાયે ઉતારી પાડવાનો કે તેઓનો જરાયે વાંક કાઢવાનો પ્રયત્ન કર્યા વિના અને અમે ઉપર જણાવી ગયા એ સંજોગો જોતાં તેઓની કૃતિ ઘણીજ સુંદર હતી એ સ્વિકારીને અમે એટલું સુચવવા ઇચ્છીએ છીએ કે જલસો ગોઠવનારાઓએ વધુ પ્રયત્ન કરેલો હોત તો હીંદમાં નિષ્ણાતોના હાથ નીચે લાંબી મુદતની તાલીમ મેળવેલા શીખાઉઓ તેઓને મળી શકયા હોત કે જેઓ પુર્વની કલાનો વધારે સારો નમુનો આપી શકયા હોત.

આટલું જલસાને વિષે કહ્યા પછી અમે તેના એક બીજા અતિ આનંદદાયક સ્વરૂપનો અહિ ઉલ્લેખ કરવા ઇચ્છીએ છીએ. એ જલસાની અપુર્વ અને અતિ કલામય વસ્તુ તો એ હતી કે તેમાં એપાર્ટહેડના ચુરેચુરા કરી નાખવામાં આવ્યા હતા, જે વસ્તુ મેસર્સ સ્ટ્રેયડમ, ફરવુઅર્ડ, લો અને કંપનીને અત્યંત આઘાત કરનારી હતી. તેમાં યુરોપીયનો, આફ્રિકનો અને હીંદીઓનો મીશ્ર પ્રેક્ષકગણ હતો અને એપાર્ટહેડની જરાયે ગંધ સરખી પણ નહોતી. તેઓ જોડાજોડ બેસીને જલસો તન્મયતાથી નિહાળી રહ્યા હતા, અને જલસામાં ભાગ લેનારાઓ પણ એક બીજા સાથે હળતા મળતા હતા.

આ દેશમાં જયાં બીન-ગોરાઓથી જાહેર નાટયગ્રહો અને સીનેમાગ્રહોના આંગણામાં પગ પણ મુકી શકાતો નથી કારણ તે યુરોપીયનોનેજ માટે ખાસ હોય છે, અને એજ રીતે "યુરોપીયન્સ ઓનલી"ની નિશાનીઓ વાળાં ઘણાયે અન્ય જાહેર સ્થળોમાં પણ તેઓથી જઇ શકાતું નથી, ત્યાં આ તદ્દન નવું સ્વરૂપ નિહાળવું અત્યંત રાહત આપનારૂં હતું એ એક ઘણુંજ સાહસિક પગલું ગણાય જેને માટે સાઉથ આફ્રિકન ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ રેસ રીલેશન્સ સંસ્થાને હાર્દીક અભિનંદન ઘટે છે. આ દેશમાં વર્તી રહેલા વર્ણભેદો, જેને ચાલુ રાખવાની હઠ પકડવામાં આવશે તો અંતિમ પરિણામ કડવાશ અત્યંત વધી પડવામાં અને સમસ્ત દેશની પાયમાલીમાં આવશે, તેને નાબુદ કરવાની અને ભિન્ન જાતીઓ વચ્ચે સુસંબંધ સ્થાપવાની સૌથી સારામાં સારી રીત છે. જો કે તેમાં ઘણું જોખમ રહેલું છે છતાં આ દેશ અને તેની પ્રજાના કલ્યાણને ખાતર ગમે તે ભોગે પણ તે અખત્યાર કર્યા વિના છુટકો નથી અને તેને માટે સાઉથ આફ્રિકન ઇન્સ્ટીટયુટ ઓફ રેસ રીલેશન્સના કરતાં બીજી કોઇ પણ વધારે લાયક સંસ્થા અમે અનુમાની શકતા નથી. અમે આશા રાખીએ છીએ કે આ જલસાથી તેનો અંત નહિ આવે પરંતુ અતિ ઇચ્છનીય નવ યુગનો તેનાથી ઉદય થશે.

નોંધ

સોવીયેટની નવી એનસાઇક્લોપીડીઆમાં ઇસ્લામનું થએલું અપમાન

સોવીયેટ એનસાઇકલોપીડીઆના આઠમાં ભાગમાં ઇસ્લામ ઉપર એક લેખ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે જેમાં ઇસ્લામને ચુસનારા વર્ગો તરફથી ઉત્પન્ન કરવામાં અને ટકાવી રાખવામાં આવેલી એક પ્રત્યાઘાતી યુકિત તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યો છે. તેમા જણાવ્યું છે કે: "બીજા ધર્મોની જેમ ઇસ્લામ ધર્મ હમેશાં પ્રત્યાઘાતી ભાગ ભજવતો આવેલો છે." વધુમાં તે જણાવે છે કે, "એરેબીયન દંતકથાઓ મુજબ ૬૨૨માં મહંમદ અને તેમના થોડાક અનુયાયીઓ મદીના ગયા હતા." વધુમાં તે કહે છે કે "એરેબીયામાં વર્ગીય સમાજ ઉભો થતાં, સ્થાનિક જાતીઓમાં આર્થીક અને સામાજીક કટોકટી ઉભી થઇ જેના પરિણામે ઇસ્લામ ધર્મ ઉભો થયો અને સ્થાપવામાં આવી રહેલી શોષણ નીતીની સામાજીક અને આર્થીક અસામાનતાનું વાજબીપણું બતાવવાની તેના તરફથી માગણી થઇ." એ ઉપરાંત જણાવે

(અનુસંધાન પાનાનું ૩૪૦)

ગોવામાં સામુદાયિક સત્યાગ્રહ

(ડૉ. હોમર જેકના અંગ્રેજી લેખ પરથી)

ગોવા હીંદના પશ્ચિમ કાંઠાપર ત્રણ સો-એક માઈલ મુંબઈની દક્ષિણે આવેલું એક નાનકડું ટપકું છે તેનો વિસ્તાર ૩૪૦૦ ચોરસ માઈલ છે અને ૧૯૫૦માં ૫,૪૭૦૦૦ની તેની વસતી હતી. ચાર સૈકા થયાં ગોવા એક પોર્ટુગીઝ સંસ્થાન છે. ૧૯૪૭માં હીંદે ઇંગ્લાંડ પાસેથી પોતાની આઝાદી પુનઃપ્રાપ્ત કરી ત્યારે તે વિશાળ ધાર્મીક અને આર્થીક પ્રશ્નોમાં એટલું ગુંથાઈ રહ્યું હતું કે તેની ભૌગોલિક સરહદ પર સંસ્થાનવાદનો નાનકડાં શેષોની ચિંતા કરવાનો તેને સમય નહોતો. વખત જતાં અને કેટલાંક દબાણ પછી ફ્રાંસ હીંદના પૂર્વ કાંઠા પરના પોતાના સંસ્થાનોમાંથી હટી ગયું. પોરચુગાલ વધારે જકડી નીવડેલું છે. અને તેથી હીંદના સરકારી અને બીન-સરકારી દબાણોનું અન્તિમ પરિણામ એ આવ્યું કે ઓગસ્ટ તા. ૧૫મીના હીંદની આઝાદીના આઠમાં વાર્ષીકોત્સવ ન દિને એક મહાન અને આકર્ષક સમુદાયિક સત્યાગ્રહની લડત થઈ.

ઇતિહાસમાં પહેલી જ વાર

ઇતિહાસમાં કદાચ આ પહેલી જ વાર એક દેશના પ્રજાજનોએ બીજા દેશની સરકારની સામે ગાંધીજીના સત્યાગ્રહના શસ્ત્ર વડે સીધી લડત કરેલી હશે, સાંકેતિક રીતે આ બન્ને યુદ્ધ ન ગણાય કારણ કે હીંદ સરકાર સત્તાવાર રીતે સત્યાગ્રહમાં સામેલ થઈ નથી. શ્રી નેહરૂએ હીંદીઓને વ્યક્તિગત રીતે તેમાં ભાગ લેવાની છુટ આપેલી છે પરંતુ સરકારે તેઓને સરહદપર જવા વાહનોની કે બીજી કોઈ પણ રીતે લડતમાં સીધી મદદ નથી કરી. તેમ છતાં આ યુદ્ધ તો છેજ પરંતુ બન્ને પક્ષે અહિંસક નથી, કારણ સેંકડો નિઃશસ્ત્ર સત્યાગ્રહીઓ પર ગોવામાં તેમજ હીંદના પશ્ચિમ કાંઠા પર આવેલ પોરચુગીઝ રાજ્યો–દીવ અને દમણમાં પોરચુગીઝોએ બંદુક ચલાવેલી છે.

૫૦૦૦ની ફોજ

બન્ને પક્ષોએ યુદ્ધની સંભાળપુરક તઈયારીઓ કરી હતી. પોરચુગાલને માટે તો આ ગોઅનો પરંપરાથી ચાલતી આવેલી હતી. પોરચુગાલ અને મોઝામ્બીક અને અંગોલાના તેના આફ્રિકામાંના વિશાળ સંસ્થાનોમાંથી લશ્કર બોલાવવું અને એટમ બોમ્બ સિવાયના સઘળાં યુદ્ધના સરંજામોથી સજ્જ થવું અને લીઝબનમાં પ્રચારનું યંત્ર પુરજોસથી કામ કરતું કરવું એ તેનું તો કામજ રહ્યું. હીંદીઓને માટે એવી તઈયારીઓ એક નવીન વસ્તુ ગણાય. બે માસથી તેઓએ ગોવાના ગામડાંઓની મુક્તિને માટે પ્રતીકરૂપે સત્યાગ્રહીઓની નાની ટુકડીઓ મોકલી હતી. પ્રતીકરૂપે એટલા માટે કારણ થોડા કલાકથી વધુ વખત તેઓથી ત્યાં પોતાનો પગ રાખી શકાતો નહોતો. આ પ્રાથમીક પ્રયોગો બાદ સર્વપક્ષિ ગોવન મુક્તિ સમીતીએ ઓગસ્ટ તા. ૧૫મીને માટે ૫૦૦૦ અહિંસક સંઘર્ષ-સેવકોની એક ફોજ ઉભી કરી તેમાં હીંદના સઘળા ભાગોમાંથી અને સઘળા પક્ષોમાંથી અને સઘળા ધંધાઓમાંથી (જેમાં સાધુઓનો પણ સમાવેશ થયો હતો) લોકો જોડાયા. આ અહિંસક ફોજ ઓગસ્ટ તા. ૧૩મીના બેલગામમાં એકત્ર થઈ. બેલગામ ગોવાની સરહદથી થોડા માઈલને અંતરે આવેલું રેલવેનું જંક્ષન છે. પ્રત્યેક સૈનિકે "કોઈ પણ સંજોગામાં હું હીંસાનો માર્ગ નહિ લઉં." એવી અહીંસાની પ્રતિજ્ઞાપર સહી કરી હતીઃ પછી પ્રતેક માણુસને એક ટુકડીમાં જોડાવાનું સુચવવામાં આવ્યું હતું અને એ ટુકડીના એક સરદાર હતા. પ્રત્યેક ટુકડીને ઓછામાં ઓછો એક ધ્વજ પોરચુગીઝ પ્રદેશમાં ખોડવાને આપવામાં આવ્યો હતો. સત્યાગ્રહીઓ ૧૫૦ માઈલના મોખરાપર જુદે જુદે સ્થળે બસમાં અથવા ચાલીને ગયા હતા અને ચોવીસેક સ્થળોએથી ઓગસ્ટ તા. ૧૫મીના છુપી રીતે ગોવામાં દાખલ થયા હતા. કેટલાક મધરાત પછી દાખલ થયા હતા

પોરચુગાલનો દાવ પેચ

પોરચુગાલે એવો દાવપેચ અખત્યાર કર્યો હતો કે "ગોવન લોકો કેટલા શાંત અને આ બનાવોને વિષે બેપરવા છે" એ નજરોનજર જોવાને પરદેશી ખબરપત્રીઓને ગોવા આવવાનું આમંત્રણ આપવું પરંતુ હીંદી ખબરપત્રીઓને આવવા નહિ દેવા. કેટલાકે કરાંચીથી મફત મુસાફરી કરવાના સરકારના આમંત્રણનો સ્વીકાર કર્યો. અમારામાંના બીજાઓએ પોતાને ખર્ચે કારવારની સરહદ પર થઈને ૪૮ કલાકની રેલની, બસ, બોટ, સાયકલ, બળદગાડાં અને પગનો ઉપયોગ કરી ત્યાંની લડત જોવા જવાનું પસંદ કર્યું. અખબારોને ગોવાની સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી હતી. પરંતુ તેનો અર્થ બહુ નહોતો કારણ વખત અને ઘોર જંગલોને લઈને મોખરા પરની ઘણી જગ્યાએ પહોંચી શકાય તેમ નહોતું. વળી ગોવા દેખીતી રીતે પોલીસ રાજ્ય છે. તેથી પોરચુગાલની વિરૂદ્ધ હોય એવા ગોવનોની મુલાકાત લઈને અમે તેઓની સ્થિતિ કફોડી કરવા ઈચ્છતા નહોતા. એટલે અમારી સ્વતંત્રતાનો ઉપયોગ અમે બહુ થોડો કરી શકયા હતા. તેમ છતાં તા. ૧૫મીના સવારના ત્રણ વાગે અમે ગોવાની વાયવ્ય સરહદે જવા નીકળ્યા અને ૭ વાગે સત્યાગ્રહીઓની શોધ કરતા પોરચુગીઝ સોલજરોની જીપમાં એક પાછલી બેઠકમાં હું બેઠો હતો. અરધો કલાક શોધ કર્યા પછી અમે એક રસ્તાપર પહોંચ્યા જ્યાં વાડ પર લાલ અને ધોળા રંગનાં ડઝનેક પોસ્ટરો લગાડેલાં હતાં જેમાં હીંદી ઉપખંડના નકશાની રૂપરેખા આપવામાં આવી હતી અને "ગોવા છોડી જાઓ" એવું સૂત્ર હતું. આ સત્યાગ્રહીઓનું કામ હતું અને સોલજરોએ તુરતજ એ પોસ્ટરો ઉખેડી કાઢયાં અને તેટલામાં જોયું કે દરોડો પાડનારાઓએ એક ઘરપર હીંદનો ધ્વજ પણ ચઢાડી દીધો હતો. એ પણ તેઓએ જપ્ત કરી લીધો. પરંતુ એટલેથીજ પત્યું નહિ. તુરતમાંજ ૪૬ સત્યાગ્રહીઓની પહેલી ટુકડી મોટો ત્રીરંગી ધ્વજ લઈને કુચ કરતી જોવામાં આવી. સોલજરોએ તુરતજ ધ્વજ લઈ લીધો પરંતુ–બેશક અમારી હાજરીના કારણે–તેઓએ હીંસાનો ઉપયોગ નહિ કર્યો. સત્યાગ્રહીઓએ "હીંદ અને ગોવા એક છે;" "ગોવાને મુક્ત કરો," "ગોવાનો જય." વિગેરે સૂત્રો પોકારવાનું ચાલુ રાખ્યું. સત્યાગ્રહીઓની આ ટુકડી બીલકુલ નિઃશસ્ત્ર હતી અને સોલજરોની જરાપણ સામા થયા નહોતા. હુકમ થતાં શાંતીથી તેઓ જમીન પર બેસી ગયા લગભગ આખો દિવસ ભૂખ્યા કાજુના ઝાડ નીચે બેસી રહ્યા પછી તેઓને સાંજે સરહદ પર લઈ જઈ છોડી મુકવામાં આવ્યા.

મંદીરમાં

બીજી એક કલાકમાં અમે એક જુના લીલ બાઝી ગયેલાં હીંદુ મંદીર આગળથી પસાર થયા. ત્રણ સોલજરો ચોકી કરી રહ્યા હતા. ત્યાં મોઢેથી અમે ગંભીર મુદ્રા વાળા પચાસ હીંદીઓને પોતાના એક સાથીના મૃત દેહને વીંટળાઈ મુંગા બેઠેલા જોયા. એક કલાક પહેલાંજ તેઓએ મંદીરપર હીંદી ધ્વજ ચઢાવ્યા બાદ પોરચુગીઝ સોલજરે તેને ઠાર કર્યો હતો. એક સ્વામી, જે એ ટુકડીના સરદાર હતા, તેમને હાથમાં ગોળી લાગેલી હોવા છતાં આગ્રહ પુર્વક કહ્યું કે તેમની ટુકડી બીલકુલ શાંત હતી અને તેઓના સાથીને સોલજરે ઠંડે પેટે વાંસામાં ગોળી મારી હતી. પોરચુગીઝો આગ્રહ પુર્વક કહે છે કે સત્યાગ્રહીઓ એક સોલજરની સામે ગુસ્સામાં ધસી રહ્યા હતા અને તેણે ડરી જઈને ચળવળીયાના પગમાં ગોળી મારવા જતાં તેના શરીરને લાગી ગઈ. શ્રી કૃષ્ણની એક સસ્તી છબી સાથેના આ મંદીરનાં ભોંયે ટીંગાતા ઘટની સામે તાકી રહેલી ૩૨ વર્ષના હરીજન અને સમાજવાદી, ચાર છોકરાંના બાપ અને ટ્રેડ યુનીયનના એક અધિકારી પન્નાલાલ યાદવના એ શરીર ગુપચુપતાને હું કદી ભૂલી શકીશ નહિ.

અખબારી પરિષદમાં જુઠાણું

ગોવાની રાજધાની પંજીમમાં પોરચુગીઝ લશ્કરી સેનાપતિએ આ એક પક્ષે અહિંસક યુદ્ધના પહેલા ખબર બહાર પાડવાને લગભગ મધરાતે એક અખબારી પરિષદ ભરી. તેણે કબુલ કર્યું કે ૩૬૦૦ જેટલા સત્યાગ્રહીઓ એ દિવસે ગોવામાં દાખલ થયા હતા, પરંતુ વધુમાં ઉમેર્યું કે હીંદીઓએ આશા રાખી હતી તેવો બળવો થયો નહોતો. તેના લાંબાં નિવેદનમાં તેણે એક પણ હોનારત થયાનું જણાવ્યું નહિ. આથી હાજર થએલા અખબારી પ્રતિનિધિઓ વિસ્મિત થયા અને એકે વ્યંગમાં મેજરને પુછ્યું કે, "તમે કશું કહેવાનું ભૂલી તો નથી ગયા?" ઉત્તરે મેજરે કહ્યું કે, "અહિ હાજર રહેલા પત્રકારોના મનમાં છે કે કેટલા લોકો માર્યા ગયા છે." અહિ પોરચુગીઝનું ડગમગતું પ્રચારયંત્ર સાવ ભાંગી પડયું. મેજર પોતાના કાગળીયા તપાસવા લાગ્યો અને કહ્યું કે "દિવસ દરમીયાન બે હીંદી માર્યા ગયા હતા અને ત્રણ ઘવાયા હતા." આ તદ્દન ઓછી સંખ્યા જણાવવામાં આવી હતી, કારણ ગોવાની પોલીસના વડાએ કેટલાક રીપોર્ટરોને થોડા વખત પહેલાં જ કહ્યું હતું કે ૧૩ માર્યા ગયા હતા. પોતાના બચાવમાં સ્ટાફના વડાએ પ્રકટ કર્યું કે, સરહદ પર સોલજરોને છુપો હુકમ અપાયો હતો કે ખુનરેજી ન થાય તેની સંભાળ રાખવી.

બંદુકનો ઉપયોગ કરવાની છુટ

સંભાળપુર્વક પૃથક્કરણ કરવાથી માલુમ પડે છે કે, હીંસા થતી અટકાવવાને બદલે સુચનાઓ તેને ઉત્તેજન આપનારી હતી, કારણ, લશ્કરી થાણું જોખમમાં આવી પડે તો છેવટના પગલાં તરીકે સોલજરોને બંદુકનો ઉપયોગ કરવાની છુટ અપાઈ હતી. તેમ છતાં પંદરમી ઓગસ્ટના અપાએલી આ સુચનાઓમાં "નિઃશસ્ત્ર સત્યાગ્રહીઓ"ની વાતો હતી અને પંદરમી કે સોળમી ઓગસ્ટના કોઈ પણ વખતે એવું કહેવામાં આવ્યું નહોતું કે એક પણ સત્યાગ્રહીની પાસે શસ્ત્ર હતું.

કબુલ કર્યું

ગોવામાં તોફાનના સંબંધમાં સરકારને અસુરે કબુલ કરવાની ફરજ પડી હતી કે નાનકડાં તોફાનો થયાં હતા. હકીકતમાં તોફાનો સતત થયાં છે અને કેદખાના એવા ગોવનોથી ભરેલાં છે કે જેઓ છેલ્લાં વર્ષોમાં અને મહિનાઓમાં પોરચુગીઝ અમલનો ચાલુ વિરોધ કરતા આવેલા છે. કેદખાનાના દરવાજા મુલાકાતી પત્રકારોને માટે થોડો વખત ખોલવામાં આવ્યા હતા. હું ગોવાની રાષ્ટ્રિય કોંગ્રેસના પ્રમુખ શ્રીમતી સુભાબાઈ જોશીને મળ્યો હતો. એપ્રીલમાં ગોવામાં મળેલી કોંગ્રેસની નવમી બેઠકમાં તેમણે હિંમતથી પ્રમુખ સ્થાનેથી પોતાનું ભાષણ વાંચ્યું હતું. સત્યાગ્રહીઓની આગલી ટુકડીઓના જેઓનો કેસ મુલતવી રહ્યો છે તેના નેતાઓને પણ હું મળ્યો હતો. તેમાં એક હીંદના પાર્લામેન્ટના સભ્ય હતા.

હીંદની ભૂમીમાં હું પાછો ફર્યો ત્યારે એ ભયંકર સોમવારના ખરા ખબર મળ્યા. ૨૦ જેટલા હીંદીઓ માર્યા ગયા હતા અને સેંકડો ઘાયલ થયા હતા, મોટે ભાગે એવા સ્થળોમાં કે જ્યાં પરદેશી ખબરપત્રીઓને જવું મુશ્કેલ હતું. બેલગામની એક હોસ્પીટલમાં મેં સાફ ધવાયેલા સત્યાગ્રહીઓને જોયા જેમાંના અરધાને ગોળીઓ લાગેલી હતી, અને અરધાને ઘાતકીપણે માર પડયો હતો. વધારે નહિ મર્યા તેનું માન ચંદાને અને દાકતરી અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને ઘટે છે કે જેઓ એ આખી સરહદપર ફર્સ્ટ એડની ટુકડીઓ તુરતજ ગોઠવી દીધેલી હતી. સામાન્ય રીતે આ સામુદાયિક સત્યાગ્રહને માટે હીંદ પક્ષે સુંદર તઇયારીઓ થઇ હતી. બેલગામમાં ૫૦૦૦ સત્યાગ્રહીઓની સગવડને માટે કેમ્પો ઉભા કરવામાં આવ્યા હતા. અને હીંદુઓના લગ્નોના જમણ થાય છે તેવું એક વિશાળ રસોડું રાખવામાં આવ્યું હતું.

ગોવાનો શું માગે છે?

ગોવાના લોકો પોતે શું માંગે છે? આ હીંદને તેમજ પોરચુગાલને બન્નેને ગુંચવનારો પ્રશ્ન છે. ગોવા પોલીસ રાજ્ય હોઇ ખુદ ગોવાની અંદર પણ લોકોને શું જોઇએ છે એ બહારના માણસને જાણવુ મુશ્કેલ છે. ૧૯૪૬ માં મહાત્મા ગાંધીજીએ લખ્યું હતું કે, "ગોવામાં હીંદીઓ અવાક છે એ પરથી પોરચુગીઝ રાજ્યની નિર્દોષતા અને પરોપકારીપણું પુરવાર નથી થતું પરંતુ ત્યાંનું તંત્ર ત્રાસદાયક છે એવું પુરવાર થાય છે." સંસ્થા નિક, ફેશીસ્ટ કે લોકશાહી રાજ્યોની જેમ મોટા ભાગના લોકોને ત્યાં ઘણું કરી રાજકારણમાં રસ નથી હોતો. તેઓ એટલુંજ ઇચ્છતા હોય છે કે તેઓની વચ્ચે કોઇ દખલગીરી નહિ કરે અને તેઓની સ્થિતિ સુધારવામાં આવે. ગોરનોનો નાનકડો વર્ગ, ઘણા એક કારણોસર, ગોવા પોરચુગીઝના હાથમાં રહે એમ ઇચ્છે છે અને તેઓ અને "રાજદ્રોહીઓ દુર થાઓ," "ચઢાઇ કરનારાઓ દુર થાઓ," "પોરચુગાલની જય"ના સુત્રો વાળા પતાકા ઓગસ્ટ તા. ૧૫મીના જોવામાં આવતા હતા. બીજો એક વર્ગ (અને મને શંકા છે કે તે બહુમતીમાં છે કે કેમ) ગોવા હીંદ સાથે જોડાઇ જાય એ ઇચ્છે છે. બહુમતી, જો તેને પસંદગી કરવાની સ્વતંત્રતા હોય તો, કદાચ કોઇક જાતની સ્વતંત્રતા ઇચ્છે. પરંતુ મૂળ લોકો અને તેઓની સંસ્કૃતિ હીંદી હોઇ આર્થીક, અને રાજકીય રીતે એ કઇ જાતનું સ્વતંત્ર રાજ્ય બની શકે? ગાંધીજીએ ૧૯૪૬ માં એ પણ લખેલું હતું અને તે કદાચ ખરૂં જ હતું કે: "સ્વતંત્ર હીંદમાં ગોવાને જુદાં રાજ્ય તરીકે રહેવા નહિ દઇ શકાય?" અને તેથી એ વખતે પણ તેમણે પોરચુગીઝ સરકારને "સમય વર્તી પોતાના વતની ઓની સાથે માનજનક સમાધાન" કરવા સુચવ્યું હતું.

ગુંચવણ ભરેલી બાબત

એક ગુંચવણ ભરેલી બાબત એ છે કે ગોવામાં વસતીનું મોટું પ્રમાણ કેથલીક ખ્રીસ્તીઓનું છે, જો કે તેઓની વસતી અર્ધીથી જરા ઓછી છે. પોર પોરચુગાલનું કહેવું છે કે ખ્રીસ્તીઓ પોરચુગીઝ તંત્ર ચાલુ રહે તેમ માંગે છે કારણ તેઓને ભય છે કે હીંદુ–હીંદી રાજ્ય તરફથી તેઓને રંજાડવામાં આવે. પોપે જુલાઇમાં શ્રી નેહરૂને કહ્યું હતું કે, તે કબુલ કરતા હતા કે ગોવાનો પ્રશ્ન રાજકીય છે અને ધાર્મીક નથી. તેમ કહીને પોપે એવું દર્શાવ્યું હતું કે ગોવાના કેથલીકોને કોઇ પણ ભવિષ્યના હીંદી તંત્ર નીચે, જેવી તેના કરતાં મોટી કેથલીક વસતીને હીંદમાં મળે છે, તેવીજ વાજબી વર્તણુક મળશે. ગોવાના રોમન કેથલીક પેટ્રીઆર્કની સાથે મેં એક કલાક વાત કરી હતી. એઝોર્સના વતની હોઇ ૧૯૫૧માં તે દક્ષિણ હીંદમાં બીશપ હતા અને તે સ્વિકારે છે કે હીંદ સરકાર તેમની સાથે ઘણાજ માનથી અને માયાળુપણે વર્તી હતી. તેમણે એ પણ કહ્યું કે ચર્ચ રાજકીય સત્તાથી પર છે અને કોઇ પણ રાજકીય સત્તા નીચે તે કામ કરી શકે છે. તે એ કબુલ કરવા તઇયાર નહોતા કે સત્યાગ્રહીઓ ધાર્મીક રીત અખત્યાર કરી રહ્યા છે. સત્યાગ્રહને તેઓ મૂળે આજ્ઞા ભંગ માને છે. દેખીતી રીતે એક રોમન કેથલીક પેટ્રીઆર્ક કોઇ પણ જાતનું આજ્ઞા ભંગને એ મોટું પાપ ગણે છે.

નિઃશસ્ત્ર સત્યાગ્રહીઓ પર બંદુક ચલાવવી એ ખ્રીસ્તી ધર્મની વિરૂદ્ધ ગણાય કે નહિ એ પ્રશ્નના જવાબમાં પેટ્રીઆર્કે કહ્યું કે "સત્યાગ્રહીઓ સોલ્જરોને પોતાની ખ્રીસ્તી ગુણો ભુલાવી દે છે."

હીંદમાં પ્રત્યાઘાતો

ઓગસ્ટ તા. ૧૫મીના બનાવોને ગોવામાં તેમજ પરદેશમાં જ્યારે મીશ્ર લાગણીથી જોવામાં આવેલા હતા ત્યારે હીંદમાં તેના પ્રત્યાઘાતો લગભગ સર્વાનુમતે ઘાતકી થયા હતા.

ઘણા ખરા શહેરોમાં આખા દિવસની હડતાળ પડી હતી. મુંબઇમાં ગુંડાઓ ગાંડા બન્યા હતા. (અમે તેટલું અહીંસક છતાં હીંદ એક ઘણું જ હીંસક દેશ પણ બની શકે છે અને પોરચુગીઝ સત્તાધીશોએ કાળજીથી બતાવ્યું હતું તેમ–જે દિવસે પોરચુગીઝ સોલ્જરોએ હીંદીઓને ઠાર કર્યા હતા એજ દિવસે પટનામાં હુલ્લડ કરનારા કેટલાક હીંદીઓને હીંદની પોલીસે ઠાર કર્યા હતા.)

પોરચુગાલ સામે વધારે સખ્ત નીતી અખત્યાર નહિ કરવા બદ શ્રી નેહરૂની જગ્યાએ બીજા કોઇ પણ રાજદ્વારીને પોતાના હોદ્દાપરથી ફરજીયાત ઉઠાડી મુકવામાં આવ્યા હોત. બંદુક ચલાવાઇ હતી તેને બીજે દિવસે પણ શ્રી નેહરૂએ ધીરજ રાખવાની હાકલ કરી હતી અને આગ્રહ પુર્વક જણાવ્યું હતું કે ગોવાને હીંદ સાથે જોડી દેવાને હીંદ પોલીસ પગલાં નહિ લે શ્રી નેહરૂને હમણાના વર્ષોમાં પશ્ચિમની દુનીયામાં જેમ કરવું પડેલું છે તેમ પોતાના દેશમાં પણ લોકપ્રિયતાના ભોગે ખરાપણાને વળગી રહેવું પોસાય છે. તેઓ જાણે છે કે સામ્યવાદી કે જુના વિચારના હીંદુ ઉદ્દામ પક્ષોને જો તેઓ નમતું આપશે તો દુનીયામાં શાંતી કરાવનાર તરીકેની તેમની વધતી જતી શક્તી અરબી સમુદ્રની વિશાળતામાં અલોપ થઇ જશે. બીજી તરફથી તેમનો પોતાનો કોંગ્રેસ પક્ષ પણ હાલની નીતીથી અશાંત બનેલો છે કારણ એક પક્ષ તરીકે તેણે સામુદાયિક સત્યાગ્રહને ઉત્સાહથી ટેકો આપ્યો નહોતો જેને પરિણામ લડતપરનો અંકુશ ક્ષીણ થઇ રહેલા સમાજવાદી પક્ષ સિવાય ઉદ્દામ પક્ષના હાથમાં જતો રહ્યો છે.

હીંદ બીજાં શું પગલાં લેશે એ કહેવું મુશ્કેલ છે. પોરચુગાલ કદાચ હીંદને હીંસા તરફ પરાણે ખેંચી જવા માંગતું હશે કે જેથી તેને શાંતા-પ્રિય કહેવાતા હીંદે તેને કાઢી મુક્યું એવા બહાના હેઠળ તે હીંદમાંથી નીકળી જઇ શકે. પોરચુગાલ બહુ વર્ષ આ પ્રમાણે નભી શકે એ શંકાભરેલું છે. આર્થીક રીતે ગોવા પોરચુગાલને બોજારૂપ છે પરંતુ પ્રતિષ્ઠાની દ્રષ્ટિએ તે મુડીરૂપ જણાય છે. અમેરીકા, બ્રીટન કે બીજા તેના મીત્ર રાજ્યો તરફથી ગોવા છોડવાનું પોરચુગાલપર દબાણ થતું હોય અથવા તેને જણાતું હોય તેવું નથી લાગતું. ગોવાની સ્વતંત્રતા વિષે પોરચુગાલથી હીંદ સાથે મસલતપણ કરી શકાય તેમ નથી જાય તો તેના આફ્રિકામાંના વધારે મોટાં સંસ્થાનોની તેના તાબાની પ્રજાઓને ખોલે દાખલો બેસે. વળી પોરચુગાલ પોતાના દેશમાં સરમુખત્યાર રાજ્ય હોઇ તેવી કોઇ પણ મસલતોથી ખુદ પોરચુગીઝ લોકો પોતે પણ પોતાની સ્વતંત્રતા માંગતા થઇ જાય. ભવિષ્ય ગમે તે હોય પરંતુ ઓગસ્ટ તા. ૧૫મીનો દિન કરૂણ છતાં અન્યાયનો સામનો સર્જક સાધનો વડે કરવાના માનવ પ્રયાસના એક ઐતિહાસિક દિન

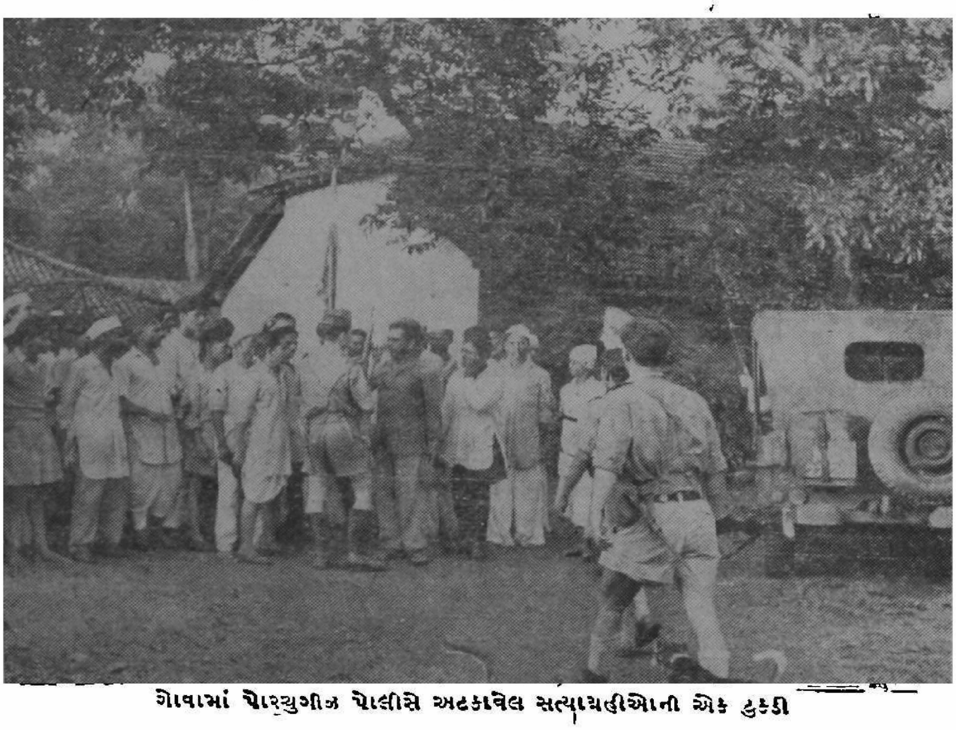

ગોવામાં પોરચુગીઝ પોલીસે અટકાવેલ સત્યાગ્રહીઓની એક ટુકડી

તરીકે નોંધાય જશે. કેટલાક માને છે કે એ દિવસ અને રીત બન્ને નિષ્ફળ નીવડયાં છે કારણ હીંદીઓની નવાઈની કતલ થઈ પરંતુ ગોવા હજુ મુકત નહિ થયું. પરંતુ સત્યાગ્રહ ની અસર એટલી ઝડપથી નથી થતી, ઓગષ્ટ તા. ૧૫મીના બનાવોએ પોર્ચુગીઝ રાજયકર્તાઓના હૃદયોમાં કેટલીવું પરિવર્તન કરેલું હોય યા નહિ પરંતુ લડતમાં ભાગ લેનારા ૫૦૦૦ સત્યાગ્રહીઓમાં તો તેણે નવી હદના સીંચેલી છે અને હીંદની ચાળીસ કરોડ ની પ્રજામાં નવી ચીંતા ઉત્પન્ન કરેલી છે. વધારેમાં આંતરરાષ્ટ્રિય સવાલોનો ઉકેલ લાવવાને સત્યાગ્રહનો આ એક અણુધડ પ્રારંભ છે. દુનીયામાં ઠંડુ યુદ્ધ નરમ પડતાં વાદોનું યુદ્ધ અન્ય દિશાઓમાં ચોકકસ ચાલુ રહેશે. કોણ જાણે કે કોઇક દિવસ કદાચ અમેરીકા અને સોવીયેટ રશીયા સામ સામી સત્યાગ્રહની લડત નહિ ચલાવે. અને ઓગષ્ટ તા. ૧૫મીના ગોવાના સામુદાયિક સત્યાગ્રહના અનુભવીઓનો સલાહકારો તરીકે ઉપયોગ નહિ કરે.

વિવિધ ખબરો

સ્વામી શિવાનંદની ૬૯મી જન્મતીથી

સ્વામી શિવાનંદની ૬૯ જન્મ તીથી ડરબનની ડીવાઇન લાઇફ સોસાયટી તરફથી સોમવાર સપ્ટેમ્બર તા. ૫ મીના સાંજના ૪ વાગે લોર્ન સ્ટ્રીટપર આવેલા ગાંધી હોલમાં ઉજવવામાં આવશે જે વખતે ભજન કીર્તન થશે, તેમ પ્રવચનો થશે અને જુદાં જુદાં આસનો બતાવશે

એમ. કે. ગાંધી લાયબ્રેરીનો વર્ષીકોત્સવ

એમ. કે. ગાંધી લાયબ્રેરી અને પારસી રૂસ્તમજી હોલની ૩૪મી વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ તેમજ તેનો વાર્ષીકોત્સવ ગુરૂવાર સપટેમ્બર, તા. ૧લીના પારસી રૂસ્તમજી હોલમાં થયો હતો. નટાલની યુનીવરસીટીના પ્રોફેસર લીઓ કુપર, એમ. એ. એ ભાષણ કર્યું હતું. મીટીંગ પછી બાળકોને મીઠાઇ વહેંચવામાં આવી હતી.

શ્રી ક્ષત્રિય ગુજરાતી મંડળ (પોર્ટ એલીઝાબેથ)

શ્રી. ક્ષત્રીય ગુજરાતી મંડળની ૩૭ મી વાર્ષીક જનરલ સભા શ્રી ચીમન-લાલ જીવણજીના પ્રમુખપણા હેઠળ મંડળના સભાભવનમાં તા. ૨૧-૮-૫૫ ના રવીવારે બપોરે ૪-૩૦ વાગ્યે મળી હતી. ઇશ્વર સ્તુતિ બાદ મંત્રી શ્રી નગીનદાસ ભાણાભાઇએ વાર્ષીક રીપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો અને ખજાનચી શ્રી છોટુભાઇ ડાહ્યા તેમજ રમણલાલ દુર્લભજીએ આવક જાવકનો હિસાબ રજુ કર્યો હતો જે સર્વાનુમતે પસાર થયા બાદ નવા કાર્યવાહકોની નીચે મુજબ ચુંટણી થઇ હતી :

પ્રમુખ : ચીમનલાલ જીવણજી, ઉપ પ્રમુખ : ઉત્તમલાલ રણછોડજી, મંત્રી : નગીનદાસ ભાણાભાઇ, સહ મંત્રી : જમજીવનદાસ નરોત્તમ, ખજાનચી : છોટુભાઇ ડાહ્યાભાઇ, સહ-ખજાનચી : રમણલાલ દુર્લભજી, ઓડીટર : નગીનભાઇ પી આમલી, ટ્રસ્ટીઓ : છોટુભાઇ ડાહ્યા, ભાણાભાઇ દાજી, પરશુ-ભાઇ મકનજી, નરોત્તમભાઇ ફકીરજી; વેલ્ફેર ઓફીસરો : ઠાકોરદાસ ફકીરજી, તુલસીદાસ કે. ભગતજી, ત્રીકમલાલ મકનજી; કમીટી સભ્યો : રણછોડ જી. વર્મા, નરોતમભાઇ ફકીરજી, મોહન-લાલ એમ. બલસારા, નારણભાઇ કસનજી, ભીખુભાઇ રામજી, રમણલાલ છત્રા, પરશુભાઇ મકનજી, અંબેલાલ દુર્લભજી, જમજીવનદાસ રતનજી, ઠાકોરદાસ ફકીરજી, તુલસીદાસ કે. ભગતજી, ત્રીકમલાલ મકનજી. ચુકાદા કમીટી : રણછોડજી ગો. વર્મા, ત્રીકમ લાલ મકનજી, મોહનલાલ બલસારા, તુલસીદાસ કે. ભગતજી, છોટુભાઇ ડાહ્યા, નરોતમભાઇ ફકીરજી, ઠાકોર ભાઇ ફકીરજી.

વધુ કામકાજ ન હોવાથી પ્રમુખ શ્રીએ સભામાં પધારેલાઓનો આભાર માની સભા બરખાસ્ત થઇ હતી.

શ્રી લ્યુઇસ્ટ્રીખાર્ટ હિંદુ સેવા સમાજ

લ્યુઇસ્ટ્રીખાર્ટ હીંદુ સેવા સમાજની વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ તા. ૨૧-૮-૫૫ના રોજ મેસર્સ એ. ગોકળ એન્ડ સન્સના મુકામે શ્રી મણીભાઇ એ. ગોકળના પ્રમુખપદે બપોરના સાડા ત્રણ વાગે મળી હતી.

મંત્રી શ્રી ભાનુભાઇ મહેતાએ વાર્ષીક રિપોર્ટ વાંચી સંભળાવ્યો હતો તેમજ આવક જાવકનો હિસાબ રજુ કર્યો હતો જે સર્વાનુમતે સ્વીકારવામાં આવ્યા બાદ નીચે મુજબ નવા કાર્યકર્તાઓની ચુંટણી થઇ હતી.

પ્રમુખ : બાબુભાઇ કે. સુંદરજી, ઉપ પ્રમુખ : રણછોડભાઇ પટેલ, મંત્રી : અનંતરાય દવે. કમીટીના સભ્યો : ચંદુભાઇ એમ. ખંઢેરીઆ, મણીભાઇ એ. ગોકળ, ભણાભાઇ કે. પટેલ, મગનલાલ મનજી તથા બી. ડી. પટેલ.

ચુંટણીનું કામકાજ પુરૂં થયા બાદ પ્રાર્થના હોલ બંધાવવા માટે જે પૈસા અનામત પડયા છે તે વિષે ચર્ચા શરૂ થઇ હતી, અને પરમીટ મળે તો હોલ બાંધવો એવો ઠરાવ થતાં એ અંગે કામકાજ કરવા માટે નીચેના છ ભાઇ ઓની કમીટી નીમવામાં આવી હતી : મેસર્સ રણછોડભાઇ પટેલ, ભાણાભાઇ કે. પટેલ, અનંતરાય જે. દવે, બી. ડી. પટેલ, મગનલાલ મનજી, માધવજી રામજી.

વધુ કામકાજ નહિ હોવાથી અંત માં શ્રી ચંદુભાઇ ખંઢેરીઆએ બન્ને પ્રમુખ તથા મંત્રીનો વર્ષ દરમ્યાન આપેલ સેવાઓ બદલ સર્વે વતી આભાર વ્યકત કર્યો હતો અને સભા વિસર્જન થઇ હતી.

ડા. તીરૂપુરસુંદરીને આવકાર

મુંબઇથી ગયા મંગળવારે આવેલી સ્ટીમર કરંજામાં ડરબનના મરકન-ટાઇલ પ્રીન્ટીંગ વર્કસના માલીક અને 'ધી આફ્રિક'ના તંત્રી શ્રી કે. એમ. પીલ્લે, જેઓ ટુંક મુદત ઉપર લગ્ન કરવા સ્વદેશ ગયા હતા, તેઓ સહપત્નિ ડરબન આવી ગયા છે. મી. પીલ્લેના પત્નિ ડા. તીરૂપુરસુંદરી મદ્રાસની યુની-વર્સીટીના ગ્રેજ્યુએટ હોવા ઉપરાંત સ્ત્રીઓના રોગોના નિષ્ણાત છે અને સાથે સાથે નાટક અને નવલકથાકાર છે. "લક્ષ્મી"ના ઉપનામની લખેલી બે નવલ કથાઓને માટે અને બે તેમ ના વૈજ્ઞાનિક કાર્યને માટે રાજ્ય તરફથી પારતોષક મળેલાં છે. તેમની કેટલીક નવલ કથાઓ ફીલ્મમાં ઉતારવામાં આવી છે જેમાંની એક "કંચન" તરીકે ઓળખાય છે, જે ૧૯૫૨માં દક્ષિણ હીંદમાં સારામાં સારી ગણાઇ હતી. નવદંપતિને અભિનંદન આપવા સાથે ડા. તીરૂપુરસુંદરીને અમે આવ-કાર આપીએ છીએ. તેમની ઉચ્ચ વૈદકીય તેમજ સાક્ષરી સિદ્ધિઓ વડે, અમારી ખાત્રી છે કે, આ દેશમાં તેઓ કીમતી મુડીરૂપ થઇ પડશે.

પારસીઓને સાલમુબારક

આજે પારસી ભાઇઓની પતેતીનો પવિત્ર તહેવાર છે. એ પ્રસંગે સઘળા પારસી ભાઇઓ તથા બહેનોને અમે સાલમુબારક ઇચ્છીએ છીએ. ઇશ્વર તેઓનું તેમજ સૌનું નવું વર્ષ સુખદાયી અને આબાદી આપનારૂં કરે.

કસ્તુરબા ગાંધી સ્મારક સ્કુલ ફન્ડ

ફીનીકસની કસ્તુરબા ગાંધી સ્મારક સ્કુલ ફન્ડમાં મળેલી નીચેની રકમ સાભાર સ્વિકારીએ છીએ : હરીભાઇ ભાગ (બ્રેન્ટવુડ પાર્ક, બેનોની) પા. ૧૦-૧૦-૦.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ કલીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો :

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેઠાસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ સપટેમ્બર	હીંદુ ૨૦૧૧ ભાદરવો અધિક	મુસલમાન ૧૩૭૪-૫ હીજરી મોહરમ	પારસી ૧૩૨૫ ફરવર	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૨	૧૬ ૧	૧૪	૧	૬-૧૩	૫-૩૯	
શની	૩	,, ૨	૧૫	૨	૬- ૩	૫-૩૯	
રવી	૪	,, ૩	૧૬	૩	૬ ૧૩	૫-૩૯	
સોમ	૫	,, ૪	૧૭	૪	૬-૧૩	૫-૪૦	
મંગળ	૬	,, ૫	૧૮	૫	૬-૧૨	૫ ૪૦	
બુધ	૭	,, ૬	૧૯	૬	૬-૧૨	૫-૪૦	
ગુરૂ	૮	,, ૧૪	૨૦	૭	૬-૧૨	૫-૪૦	
શુક્ર	૯	,, ૮	૨૧	૮	૬-૧૨	૫-૪૧	પતેતી નવરોઝ
શની	૧૦	,, ૯	૨૨	૯	૬ ૧૨	૫-૪૧	
રવી	૧૧	, ૧૦	૨૩	૧૦	૬-૧૨	૫-૪૧	
સોમ	૧૨	,, ૧૧	૨૪	૧૧	૬-૧૨	૫-૪૧	કમલા એકાદશી
મંગળ	૧૩	,, ૧૨	૨૫	૧૨	૬-૧૧	૫-૪૧	
બુધ	૧૪	,, ૧૩	૨૬	૧૩	૬-૧૧	૫ ૪૨	જરથોસ્ત પેગમ્બર સાહેબનો જન્મદિવસ
ગુરૂ	૧૫	,, ૧૮	૨૭	૧૪	૬-૧૧	૫-૪૨	

અશો જરથુષ્ટ્ર અને તેનો ધર્મોપદેશ

લેખક: ઉમિયાશંકર જોખાંકર (જોહાનીસબર્ગ)

"થાય ધર્મતણી ગ્લાનિ,
અધર્મ બઢતી કરે,
ત્યારે હું આત્મને સર્જું,
ઉદ્ધારું સત્ય–ધર્મને"

ગીતાજીનું આ સૂત્ર માનવજાતના ઇતિહાસનું અનુભવ વચન છે. જગતમાં હમેશાં સત્ય-અસત્યનો ઝગડો ચાલ્યાજ કરે છે. જ્યારે જગતમાં અનીતિ, પાપાચાર, વિશ્વાસઘાત, જુલમ, વગેરેનો ભાર પૃથ્વી ઉપર વધી પડે છે, ત્યારે કોઇ તેજસ્વી પુરૂષનો આ દુનીયામાં અવતાર થાય છે, અને તે સત્ય, શ્રદ્ધા, શાંતિ, વિશ્વાસ, પ્રેમ વગેરેનો પ્રભાવ ફેલાવે છે. આવા તેજસ્વી પુરૂષના આદેશ પ્રમાણે હજારો, લાખો અને કરોડો સ્ત્રી પુરૂષો પોતાનું જીવન ઘડે છે. આવા મહાત્મા પુરૂષોમાં આપણે ઇશુ, બુદ્ધ, મહાવીર, કોન્ફ્યુશીયસ, કૃષ્ણ, રામ, જરથુષ્ટ્ર, હજરત મહમદ, ગાંધીજી વગેરેને ગણાવી શકીએ. અહીં આપણે પારસી ધર્મના સ્થાપક અશો જરથુષ્ટ્ર વિષે અને તેમના ઉપદેશ વિષે વિહંગાવલોકન કરીએ.

ત્રણ હજાર વર્ષ પહેલાં

આજથી ત્રણ હજાર વર્ષ પહેલાં ઇરાન દેશમાં લોકો ધર્મનું રહસ્ય છેકજ ભુલી ગયા હતા. સત્ય, દયા, તપ વગેરે નાશ પામ્યા હતા. જ્યાં ત્યાં ત્રાસ, ભય, જુલમ, અત્યાચાર, પાપ અને અસત્યનું રાજ્ય વ્યાપેલું હતું. આવા સમયમાં ઇરાનના રાજવંશી કુટુમ્બમાં અશોજરથુષ્ટ્રનો જન્મ થયો. અશો એટલે ઋષિ અને જરથુષ્ટ્ર એટલે સોનેરી પ્રકાશ ધરાવનાર, શ્રીકૃષ્ણના જન્મ પહેલાં કંસના પેટમાં ફાળ પડી હતી. ઇશુના જન્મ પહેલાં હેરોદને પોતાનું રાજ્ય ઉંધું વળી જવાની ફાળ પડી હતી અને તેથી તો તેઓએ તમામ ધાવણાં બાળકોને મારી નાખવાનો હુકમ કર્યો હતો. તે મુજબ ઇરાનના જુલમી રાજાઓ અને સરદારોને અશુભ ચીંહનો દેખાવા માંડયાં હતાં. આથી પોઉરૂશસ્પના પુત્ર સ્પિતમનો નાશ કરવા તેઓ તઇયાર હતા. પોઉરૂશસ્પને તેની ખબર પડી જતાં પત્નીને પિયેર મોકલી દીધી. ત્યાં જે બાળકનો જન્મ થયો તેજ સ્પિતમ અથવા અશો જરથુષ્ટ્ર. કૃષ્ણનો જન્મ થયા પછી કંસે તેમને મારી નાખવા અનેક પ્રયત્નો કર્યા હતા એવીજ રીતે સ્પિતમને મારી નાખવા અનેક પ્રયત્નો થયા, પરંતુ પ્રભુના પયગંબરોને સદા પ્રભુજ બચાવે છે. અસુરોનું બળ, દૈવી બળ આગળ સદા પાછુંજ પડે છે. અને તે મુજબ સ્પિતમ બચી ગયા.

સ્પિતરના પિતા

સ્પિતમના પિતા પોઉરૂશસ્પ વિદ્વાન, ગુણવાન અને બુદ્ધિમાન હતા. પિતાએ જાતેજ પુત્રને શિક્ષણ આપી તેને ઇશ્વરભક્તિ તરફ દોર્યો. પરિણામે નાનપણથી સ્પિતમને ઇશ્વર સ્વરૂપની લગની લાગી. સંસારના ક્ષણિક સુખોનો ત્યાગ કરી તેમણે ઘરબાર, કુટુંબ, વૈભવ વગેરે છોડયાં અને વનવાસ ગ્રહણ કર્યો, ઇશુ, બુદ્ધ અને મહાવીરની માફક તેમણે ભારે તપશ્ચર્યા કરી. પરિણામે તેમને ઇશ્વર દર્શન થયું, તેમણે જગતને સુખી કરવાનો, દુઃખ બંધનમાંથી મુક્ત કરવાનો ઉપાય શોધી કાઢયો. બુદ્ધને અને ઇશુને જેમ શયતાન સાથે લડવું પડેલું તેમ સ્પિતમને પણ દુષ્ટ શક્તિઓના સરદાર અહરિમનની સામે લડવું પડયું હતું. અહરિમને સ્પિતમને આખી પૃથ્વીના ધણી બનાવવાની લાલચ આપી પણ સ્પિતમને તો બુદ્ધની માફક પૃથ્વીના સમ્રાટ બનવા કરતાં ધર્મના સમ્રાટ બનવાનું યોગ્ય લાગ્યું. સ્પિતમના નિશ્ચયબળ અને અડગ શ્રદ્ધા આગળ અહરિમન નિરાશ થઇ નાશી ગયો.

ઇશ્વર દર્શન

સ્પિતમને ઇશ્વરના સત્યસ્વરૂપનું દર્શન થયું અને તેનો જગદ્‌ગુરૂ બન્યા. ત્યારથી તેઓ અશો જરથુષ્ટ્ર કહેવાયા. તેમણે પૃથ્વી ઉપર આવી ઇશ્વરનો સોનેરી પ્રકાશ ફેલાવ્યો. માત્ર ત્રીસ વર્ષની ભરયુવાનીમાં સ્પિતમના હાથમાં ઇશ્વરીજ્ઞાનનું અખુટ ધન આવ્યું અને તે તેમણે છુટા હાથે વાપરવા માંડયું. સ્પિતમ એકાંત છોડી ગામમાં આવ્યા અને કુટુમ્બીઓ તથા અન્યવર્ગમાં તેમનું જ્ઞાનધન હાલવવા માંડયું. અધર્મથી ઢંકાયેલું સત્ય ફરી બહાર આવ્યું અને સૌને સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ પરમાત્માની સેવા પૂજા કરવાનો આદેશ આપ્યો.

મુશીબતો અને યાતનાઓ

આવા મહાત્મા પુરૂષોના સત્યના સંદેશા બધાજ ઝીલી શકતા નથી. શરૂઆતમાં તેમને ખુબ મુશીબતો અને યાતનાઓ સહન કરવી પડે છે. તે મુજબ અશોના જીવનમાં પણ તેમને ખુબ યાતનાઓ સહન કરવી પડી. છેવટે "સત્યનોજ સદા જય થાય છે" તે પ્રમાણે જરથુષ્ટ્રે દેશમાં ફરીને સત્યનો ડંકો વગાડયો. પશ્ચિમ ઇરાન એમની જન્મભૂમી હતી. ત્યાં પોતાનો સંદેશો બરાબર ફેલાય એવી તેમની ઇચ્છી હતી. પરંતુ "ગામકા જોગી જોગટા" એ અનુસાર તેમને જોઇએ તેવો ટેકો મળ્યો નહિ. પૂર્વ ઇરાનના બલ્ખ દેશના પાદશાહ ગુશ્તાસ્પે એમનો સંદેશો સ્વીકાર્યો. રાજ્યનો આશ્રય મળતાં જરથોસ્તી ધર્મનો ઝડપથી ફેલાવો થવા લાગ્યો. જો કે જરથુષ્ટ્રના વિરોધીઓએ ખુબ તોફાન કર્યું. પરંતુ ગુશ્તાસ્પે તે બધાની સાથે લડી જીત મેળવી હતી. આ રીતે જરથુષ્ટ્રે પોતાનું જીવનકાર્ય યશસ્વી બનાવી મોટી વયે આ નશ્વર દેહનો ત્યાગ કર્યો. આર્યો મૂળ તો મધ્ય એશીયાના વતની હતા. તેમની એક શાખા ઇરાનમાં ગઇ અને બીજી હીંદ તરફ ગઇ. એટલે હીંદી આર્યો અને ઇરાની આર્યો મૂળે તો એકજ જુથના હતા. બંને ઇશ્વરને એક અને અદ્વિતીય કહેતા. બંનેના જીવન સત્ય અને નીતિથી ભરપુર અને સદાચારી હતાં. સમયના વહેવા સાથે ઇરાનમાં ગયેલા આર્યો અસલ જ્ઞાન ભૂલી ગયા. ધર્મ અને સત્યથી વિખુટા પડી ગયા. આવા વખતે લોકોને સત્પંથે લાવવા મહાત્મા જરથુષ્ટ્રે અવતાર લીધો અને તેમનું કાર્ય પુર્ણ કરી પ્રકાશ પાથરી ચાલ્યા ગયા.

પાંચ ગાથાઓ

અશો જરથુષ્ટ્રના ઉપદેશની પાંચ ગાથાઓ છે. (૧) અહુનવદ (ભલામનની અક્કલ) (૨) ઉસ્તવદ (અમર સુખ) (૩) સ્પેન્તામૈન્યુ (ભલી મિનોઇ) (૪) વોહુક્ષથ્ર (ભલી સત્તા) અને (૫) વહિસ્તો ઇસ્તીશ (સર્વોત્તમ ઇચ્છા) આ પાંચ ગાથાના ૭૨ મંત્રો છે. આથીજ પારસીઓમાં ૭૨નો આંકડો પવિત્ર મનાય છે. અહુનવદ ગાથામાં જરથુષ્ટ્રનો મુખ્ય સંદેશ છે. તેમનો મુખ્ય ઉપદેશ આ છે: "ઇશ્વર એક છે. તે આખાએ વિશ્વનો સરજનહાર છે. તેજ પાલક અને નાશકર્તા છે. તેના સિવાય કોઇની આરાધના કરવી નહિ. તે નિરાકાર છે માટે તેના ગુણોનું સ્તવન કરી તે ગુણો અંતરમાં ઉતારવા." આ ગુણોને પાછળથી વૈદિકધર્મમાં છે તે મુજબ દેવતાઓ (અમશાસ્પંદો) કહેલા છે. "ધર્મથીજ જગત ટકી રહેલું છે. ધર્મથીજ ઇશ્વર ટકી રહેલો છે. ધર્મથીજ સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન થઇ છે. ધર્મનુંજ સેવન કરવાથી મનુષ્ય ઇશ્વરને પામે છે." વેદ ઉપનિષદમાં પણ આજ સૂત્રો છે. "એકોઽહં" (હું એક છું) વાસુદેવ સર્વમિતિ: (ઇશ્વરજ સર્વ કંઇ છે) ધર્મ એવ હતો હન્તિ, ધર્મો રક્ષતિ રક્ષિત: (જેઓ ધર્મનું રક્ષણ કરે છે, તેનું રક્ષણ ધર્મ કરે છે) વળી એવ સુહૃદ ધર્મો, નિધનેપ્યનુયાતિય: શરીરે સમં નાશં, સર્વમન્યદ્ધિ ગચ્છતિ. (મનુસ્મૃતિ), (ધર્મનો નાશ થવા દેવો જોઇએ નહિ. નાશ પામેલો ધર્મ આપણો પણ નાશ કરે છે) આવા અનેક વેદવાકયો જરથુષ્ટ્રના ઉપદેશોથી ભરપુર માલમ પડે છે.

બાહ્યસ્વરૂપ

અગ્નિ એ જરથોસ્તી ધર્મનું બાહ્ય સ્વરૂપ છે. અગ્નિની જ્વાળા સદા ઉંચે ચઢે છે. પોતાને જે સ્પર્શે તેને અગ્નિ શુદ્ધ કરે છે. માટે અગ્નિ પવિત્ર છે. આથી જરથોસ્તીઓ આતશની (અગ્નિ) આરાધના કરે છે. તેઓ આતશપરસ્ત (અગ્નિ પૂજકો) કહેવાય છે. વૈદિક ધર્મમાં પણ આપણે અગ્નિને પવિત્ર માની યજ્ઞાદિ કાર્યો કરીએ છીએ.

વળી જરથુષ્ટ્ર કહે છે કે ગાય વગેરે ઢોરનું પાલન કરવાથી તેમને ચારો, પાણી આપવાથી, હીંસક પ્રાણીઓથી તેમની રક્ષા કરવાથી ઇશ્વરના આશીર્વાદ મળે છે." પ્રાણી માત્ર તરફ દયાની દ્રષ્ટિએ જોનાર અશો જરથુષ્ટ્ર પ્રાણી હીંસાની મનાઇ કરે છે. "અહીંસા પરમો ધર્મ" સત્યં વદ (સાચું બોલ) ધર્મંચર (ધર્મ પ્રમાણે ચાલો) આ બધા સૂત્રો તો દરેક ધર્મના મૂળમાં માલમ પડે છે. ટુંકમાં સદ્‌વિચાર, સદ્‌વર્તન અને સત્કર્મ. મન–વચન અને કર્મની સચ્ચાઇ અને પવિત્રતા, (મનશની–ગવશની–કુનશની) એ જરથુષ્ટ્રનો સર્વમાન્ય ઉપદેશ છે.

એકજ ઉપદેશ

થઇ ગયેલા અનેક મહાપુરૂષોએ એકજ મતલબનો ઉપદેશ જગતને આપ્યા કર્યો છે. વીસમી સદીમાં અસત્ય અને અધર્મથી છવાઇ ગયેલી દુનીયાને, પૂજ્ય મહાત્મા ગાંધીજીએ સત્ય, અહીંસા, પ્રેમ અને સેવાના મંત્રો તેમના જીવનદ્વારા સમગ્ર દુનીયાને ક્યાં નથી આપ્યા? "પવિત્ર વિચાર-પવિત્ર વાણી અને પવિત્ર કર્મોમાંજ પ્રભુનો વાસ છે અને સત્ય એજ પરમેશ્વર છે". એમ સાબિત ક્યાં નથી કરી બતાવ્યું?

આપણે સૌ એવા મહાપુરૂષોની પ્રશંસા કર્યા કરીએ છીએ, તેમને પૂજીએ છીએ. પરંતુ તેમણે જે અચળ સિદ્ધાંતો ઉપર જીવી બતાવ્યું છે તે સિદ્ધાંતોને આપણે સૌ જીવનમાં ઉતારવામાં કેટલાં નિર્બળ છીએ?

પારસીઓ જરથુષ્ટ્રના સિદ્ધાંતોને, મુસ્લિમો પેગંબરના સિદ્ધાંતોને, ખ્રિસ્તીઓ ઇશુના સિદ્ધાંતોને અને હીંદુઓ-આર્યો રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ, મહાવીર અને ગાંધીજીના સિદ્ધાંતોને–ટુંકમાં પ્રભુના–સત્યના આદેશને, અનુસરતા થઇ જાય તો પછી જગતમાં હીંસા, અનીતિ, અધર્મ, જુલમ, પાપાચાર અને દુઃખો શી રીતે ટકી શકે?

પતેતીના નવા વર્ષે પારસીઓને, વિક્રમના નૂતન વર્ષે હીંદુઓને, હિજરી સનના નવા વર્ષે મુસ્લિમ બિરાદરોને. અને ઇશુના નવા વર્ષે ખ્રિસ્તી–ભાઇઓને પ્રભુના આદેશ પ્રમાણે ચાલવાની સદ્‌બુદ્ધિ અને શુભપ્રેરણા આપો એટલીજ હાર્દીક પ્રભુ પ્રાર્થના.

નોંધ

(૩૩૫માં પાનાનું અનુસંધાન)

સોવીયેટની નવી એનસાઇકલોપીડીઆમાં ઇસ્લામનું થએલું અપમાન

છે કે: "કુરાન ગુલામી, મીલ્કતનું અને લોકોનું શોષણ કરવાની નીતી (અલ્લાહએ સ્થાપિત કરેલી) માને છે અને તેને વાજબી ઠરાવી તેનો સતત બચાવ કરે છે."

એનસાઇકલોપીડીઆના ૨૮માં ભાગમાં મહંમદ ઉપર એક લેખ છે, જેમાં જણાવ્યું છે કે, "આજની ઘડી સુધી મહંમદનું જીવનચરિત્ર મોટે ભાગે ઇસ્લામના ગુરુવાદી રૂઢીચુસ્તોએ માની લીધેલી કુરાનમાંની અર્ધ દંત કથાઓપરથી રચાએલું છે."

બત્રીસમાં ભાગમાં કુરાનને ધાર્મીક, મતવાદી, પૈરાણિક અને કાયદા સંબંધી વસ્તુઓના સંગ્રહ કરનારાં મુસ્લીમોનાં મૂળ પવિત્ર ધર્મ પુસ્તક તરીકે વર્ણવવામાં આવ્યું છે. આ ભાગમાં એક લેખમાં એમ પણ જણાવવામાં આવ્યું છે કે, કુરાન મહંમદ પેગમ્બરની પહેલાંના વખતના અને કેટલાક તેમના અવસાન પછીના ભાગોનો સંગ્રહ છે"

ડરબનની મુસ્લીમ સોસાયટીએ સોવીયેટ સરકારપર આ સામે વિરોધ કરનારો તાર મોકલેલો છે અને તેની નકલ સોવીયેટના કોન્સલપર જોહાનીસબર્ગ મોકલેલી છે.

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બજારમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ.
Authorised Agent For Government of India National Saving Certificate.
બાળા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

સોક્રેટીસની સફર

દીંદના ગ્રામ્ય જીવન વિશે લેખકે સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોક્રેટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત શી. ૩-૬.

'Indian Opinion'
P. Bag, Durban, Natal.

ચુનીલાલસ્એ

હમણાજ માલ ખુલ્લો મુકયો છે!

ન્યુ ધરા છાપેલી નીનન સાડીઓ ૬ વાર શી. ૪૯-૬
જરીની કીનારવાળી જ્યોરજેટ ૪૫" વારની શી ૧૫-૦
પાટલી પાલવ અને આખી ભાત વાળી
રેશમી છાપેલી સાડી પા. ૭-૧૦-૦ થી ઉપર
બેવડી કીનારની સાડી ક્રેપ ૪૫" વારની શી. ૩/૧૧ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢબના રંગો અને છાપો વાળી
પાંચ વાર શી ૨૭-૬ થી ઉપર
૭ વાર શી ૩૯-૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન દેવામાં આવે છે.

જોઇએ તો સામ્પલ મોકલવામાં આવશે.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ
(પ્રા.) લીમીટેડ

૬૩ વીકટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન: ૨૪૦૦૩ પી. ઓ. બોકસ ૮૨૨.

ડરબન ઈન્ડિઅન ગર્લ્સ હાઈ સ્કુલ

કારનલ રેસન્ટ

મોટો મેળો

શનીવાર તા. ૩જી સપ્ટેમ્બર ૧૯૫૫.

શાળાનો હોલ બાંધવા માટે તેના ફંડની પુર્તી માટે આ મેળો યોજવામાં આવ્યો છે. ત્યાં વિવિધ વાનગીઓ વેંચાશે.

હરિફાઇ

રિબ્નકામ, સ્ટેનશીલવર્ક, ગુંથણ ભરત, કેક, ફુલોની ગોઠવણી અને બેબી શો તથા ફેન્સી ડરેસ પરેડ.

આ બધામાં ભાગ લેનારે નિચલે શરનામે માહિતી મેળવવી.

ડરબન: પ્રિન્સીપલ ડરબન ઇન્ડિઅન ગર્લ્સ હાઇ સ્કુલ.
ટોંગાટ: પ્રિન્સીપલ ટોંગાટ ઇન્ડિઅન હાઈ સ્કુલ.
સ્ટેંગર: પ્રિન્સીપલ સ્ટેંગર ઇન્ડિઅન હાઇ સ્કુલ.
મેરીટ્ઝબર્ગ: માસીસ છ. ઝવારીયા, ૪૧૪ બર્ગ સ્ટ્રીટ.
કલેરવુડ: પ્રિન્સીપલ કલેરવુડ ઇન્ડિઅન ઈન્ફન્ટસ સ્કુલ.

ઉપલી હરીફાઈમાં ભાગ લેનારને જાણવાના નિયમો.

૧ ડ્રેસ: બે વર્ષની અંદરના બાળકો
  (અ) સ્મોકીંગ ડ્રેસ. (બ) ભરત ભરેલો ડ્રેસ. (ક) અથવા બીજી જાતનો.
૨ ડ્રેસ: બે વર્ષ ઉપરની છોકરીઓ.
૩ મોટી ઉમ્મરની યુવતીનો ડ્રેસ.
૪ કોઇ પણ ભરત કામ.
૫ ગુંથણ
  (અ) મોજા. (બ) જરસી કારડીગન. (ક) અથવા બીજું ગુંથણ કામ
૬ ક્રોશ સોયાનું ગુંથણ
૭ ચિત્ર કામ અથવા કોતર કામ.
૮ કેટ લાપટમાંથી બનાવેલું કામ.
૯ બને તે કમર દર્શાવતી જ્યુભેલા રેશમનું ગુંથણ કામ.

આમા દાખલ થનારના નિયમો

(અ) હરીફાઈમાં દાખલ થવાની છેલ્લી તારીખ બુધવાર ૧૦મી ઓગસ્ટ ૧૯૫૫.
(બ) તમે બનાવેલું વસ્તુ જે કાંઈ આપશો તે દાન તરીકે સ્વિકારી મેળામાં વેંચવામાં આવશે.
(ક) છેલ્લો જજોનો નિર્ણય સ્વિકારવામાં આવશે.

આમા ભાગ લઇ બેનોના શિક્ષણ કામને મદદ કરો.

જોડણી કોશ મોટો

ગુજરાતી ટુ ગુજરાતી ડીકસનરી.
કીમત પા. ૧-૨-૬.
મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

'Indian Opinion'
Private Bag,
Durban. Natal.

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે. કીમત ફક્ત પા. ૧-૧૯-૦.

'Indian Opinion', P. Bag,
Durban, Natal.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઇફ ઓફ કનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝનના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબે ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.

100 Sir. Lowry Road, — CAPETOWN
P.O. Box 4624. Phone 32390

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઈ, તા. ૨૪–૮–૫૫

આઝાદ દિન અને ગોવાનો સત્યાગ્રહ

આઝાદી પછી આ વરસે પહેલીજ વખત આઝાદી દિન ઉજવવામાં લોકોને ઓછો રસ લાગતો હતો. સૌના મનમાં એકજ ચિંતા હતી. પંદરમી ઓગસ્ટે ગોવામાં સત્યાગ્રહ કરવા જનારા સત્યાગ્રહીઓનું શું થશે? આ ચિંતાને કારણે કોઈને ઉજવવાની ઈચ્છા થતી ન હતી. પોર્ટુગીઝોએ તો સાફ ચેતવણી આપી દીધી હતી કે ફીરંગી હદમાં કોઈ પગ મુકશે તો તેને ઠારજ કરવામાં આવશે. આવી ચેતવણી છતાં સેંકડોની સંખ્યામાં સત્યાગ્રહીઓ બેલગામ પહોંચી ગયા હતા. ત્યાં આશરે ૩૫૦૦ સત્યાગ્રહીઓ ૧૪મીએ પહોંચી ગયા હતા. બેલગામથી ગોવાની સરહદ ૬૫ માઈલ થાય. મોટર રસ્તે જઈ શકાય. પહેલાં સત્યાગ્રહીઓને લોરીઓ દ્વારા ખસેડવામાં આવતા હતા પરંતુ તેરમી તારીખે મુંબઈ સરકારે અચાનક હુકમ કાઢ્યો કે સત્યાગ્રહીઓને લોરીઓ દ્વારા ખસેડવામાં નહિ આવે. મુંબઈના વાહન વ્યવહાર ધારામાં, સરકારની રજા વિના લોરીઓમાં માણસોને લઈ જવાની મનાઈ છે. માણસોને બસો અથવા તો મોટરોમાંજ લઈ જઈ શકાય. પરંતુ પહેલાં આ કલમનો અમલ થતો નહતો. અચાનક આ કલમનો મુંબઈ સરકારે અમલ કરતાં ૧૫મી ઓગસ્ટે બધા સત્યાગ્રહીઓને સત્યાગ્રહ કરવા માટે ગોવાની સરહદ પર લઈ જવાનું અશક્ય બન્યું.

ભારત સરકારનો વિરોધ

ભારત સરકાર પહેલેથીજ સામુહિક સત્યાગ્રહની વિરૂદ્ધ હતી કેમકે જો સત્યાગ્રહીઓને ફીરંગીઓ મોટા પ્રમાણમાં ઠાર કરે તો ભારતમાં એટલા મોટા પ્રમાણમાં ઉહાપોહ થઈ જાય કે કાંતો ભારત સરકારને પોર્ટુગીઝો સામે લશ્કરી પગલાં લેવાની ફરજ પડે અથવા તો ઉશ્કેરાયેલી હીંદી પ્રજાને દાબી દેવા માટે બળ વાપરવાની જરૂર પડે. આ બંને સ્થિતિ સરકાર તથા કોંગ્રેસને મુંઝવણમાં નાખે તેવી છે. સરકારના લોરીઓ પરના પ્રતિબંધને કારણે બેલગામથી માત્ર ૨૦૦૦ સત્યાગ્રહીઓ માટેજ બસો અને મોટરો ગોવા વિમોચન સમિતિને મળી શક્યાં. ગોવા વિમોચન સમિતિ પાસે આમેય નાણાની તંગી હતી. તેમાં આટલો ખર્ચ તેને ભારે પડી ગયો. સત્યાગ્રહીઓને ખવડાવવા માટે પણ તેની પાસે નાણાં નહતા. પરંતુ બેલગામની પ્રજાએ એ બોજો ઉપાડી લીધો. લોકો પોતાની શક્તિ અનુસાર ઘેરથી રોટલી અને ભાત રાંધીને સત્યાગ્રહીઓને આપી જતા હતા. મુંબઈ સરકારના આ પગલાંને સૌએ સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢ્યું હતું

ચૌદમીની મધ્ય રાતે

દીવ, દમણ અને ગોવા–ત્રણેય ફીરંગી સંસ્થાનોમાં ૧૫મીએ સત્યાગ્રહ થવાનો હતો. દીવમાં ૨૦૦, દમણમાં ૧૭૦૦ અને ગોવામાં સત્યાગ્રહ માટે ૨૫૦૦ સત્યાગ્રહીઓ ફીરંગી સરહદ પર તા. ૧૪મીની રાત્રે પહોંચી ગયા હતા. ફીરંગીઓની ગોળીઓથી કે તેના ડંડાથી કોઈના દિલમાં ડર નહતો. આઝાદી કાજે લડી લેવાને સૌ તઈયાર હતા. સવારે ૮ વાગ્યે શ્રી નેહરૂ દિલ્હીમાં લાલ કીલ્લા પર રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવે ત્યારે જ સત્યાગ્રહ શરૂ કરવાની યોજના હતી. પરંતુ બરાબર મધરાતે ૪૫ સત્યાગ્રહીઓની પહેલી ટુકડી ગોવામાં દાખલ થઈ હતી. અરોન્ડા નજીક એ પછી બે કલાકમાં બીજી ૭ ટુકડીઓ દાખલ થઈ હતી. ગોવાની સરહદે આવેલી તેરેખોલ નદી પર ફીરંગીઓ જોરદાર સર્ચલાઈટો ફેંકતા હોવા છતાં એ નદી પાર કરીને ૩૦૦ સત્યાગ્રહીઓ ફીરંગી હદમાં દાખલ થયા હતા. જુદે જુદે ઠેકાણેથી આશરે ૨૫૦૦ સત્યાગ્રહીઓ ગોવામાં દાખલ થયા હતા. દમણમાં સમાજવાદી નેતા શ્રી ઇશ્વરલાલ દેસાઈની આગેવાની નીચે ૧૭૦૦ અને દીવમાં શ્રી જસુ મહેતાની આગેવાની નીચે ૨૦૦ સત્યાગ્રહીઓ દાખલ થયા હતા.

પહેલે ધડાકે ત્રીસની કતલ

સત્યાગ્રહીઓએ એમ નક્કી કર્યું હતું કે, જો ફીરંગીઓ ગોળીબાર કરે તો સુઈ જવું પણ પાછા હઠવું નહિ. ફીરંગીઓએ વગર ચેતવણીએ ઠેક ઠેકાણે ગોળીઓ છોડતાં પહેલેજ ધડાકે ત્રીસ સત્યાગ્રહીઓ માર્યા ગયા હતા અને ૪૪ સત્યાગ્રહીઓ ગોળીઓથી ઘાયલ થયા હતા. આ પછી તેઓ સુઈ ગયા હતા. આ પછી ધીમે ધીમે સત્યાગ્રહીઓએ આગળ વધવા માંડયું હતું. મોતનો ડર રાખ્યા વિના રાષ્ટ્રધ્વજ લઈ તેઓ આગળ વધવા લાગ્યા હતા.

સત્યાગ્રહીઓની વીરતાથી ચકીત થએલા પરદેશી પત્રકારો

તેમની આ વીરતા જોઈ ત્યાં હાજર રહેલા પરદેશી પત્રકારો ચકીત થઈ ગયા હતા. આમાં બે અમેરીકન પત્રકારો–યુનાઈટેડ પ્રેસ ઓફ અમેરીકાના શ્રી લાવાચેક અને કોલંબીયા બ્રોડકાસ્ટીંગ કંપનીના શ્રી મોનીઅરે મરણ પામેલા અને ઘાયલ થયેલા સત્યાગ્રહીઓને પાછા ભારતની હદમાં લઈ આવવામાં સહાયતા કરી હતી. તેમણે જાનના જોખમે આ કાર્ય કર્યું હતું. સત્યાગ્રહીઓ પ્રત્યે ફીરંગીઓની હેવાનિયત જોઈને શ્રી મોનીઅરની આંખમાંથી આંસુ વહેવા માંડયા હતા. ઘાયલ થયેલા અને માર્યા ગયેલા સત્યાગ્રહીઓને પાછા ભારતની હદમાં મોકલી દઈને સત્યાગ્રહીઓ આગળ વધવા હતા.

ફીરંગીઓએ વર્તાવેલો કાળો કેર

પોર્ટુગીઝ સૈનિકોએ તેઓને ઘેરી લીધા હતા અને જુદે જુદે સ્થળે લઈ જઈને તેમને સખત માર માર્યો હતો. સ્ત્રી સત્યાગ્રહીઓને પણ એટલો જ સખત માર માર્યો હતો. ઘણાનાં હાડકાં ભાંગી ગયા હતા. એક ઠેકાણે તો આશરે ૫૦૦ જેટલા સત્યાગ્રહીઓને મંદીરના એક મોટા ઓરડામાં ઠાંસીને ભરી દીધા હતા–અને ઉપરથી તાળું મારી દીધું હતું. આમાં ચાર સ્ત્રી સત્યાગ્રહીઓ પણ હતી. અર્ધા કલાકમાં તો પચાસ સત્યાગ્રહીઓ ગુંગળાઈને બેભાન થઈ ગયા હતા. પછી બહુ બુમરાણ કરતાં બારણું ઉઘાડવામાં આવતા હતું અને ફીરંગી પોલીસ અંદરથી થોડાક સત્યાગ્રહીઓને બહાર લઈ ગઈ હતી અને તેમને નિર્દયતાથી માર મારવા લાગી હતી. આ બધા મારથી બેભાન થઈ જતાં તેમને ઉપાડીને ફરી એજ ઓરડામાં નાખી દીધા હતા અને બીજા થોડાકને બહાર લઈ જઈ તેમના પણ એજ હાલ કર્યા હતા. આમ રાતભર થોડા થોડા સત્યાગ્રહીઓને બહાર લઈ જઈને સખત માર માર્યો હતો. સવારે તેમને બધાને લોરીઓમાં નાંખીને ભારતની હદમાં ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા.

સત્યાગ્રહીઓનો જુસ્સો ભાંગ્યો નહિ

પોર્ટુગીઝોના જુલમો સત્યાગ્રહીઓના જુસ્સાને ભાંગી શકી નહોતી. તેરેખોલ બાજુએથી ગયેલી ટુકડીને રેલવેના એક બુગદામાં થઈને આગળ વધવાનું હતું. તેઓ અંધારા બુગદામાં આગળ વધતા હતા, ત્યારે ત્યાં અંદર છુપાઈને બેઠેલા ફીરંગી સૈનિકોએ અચાનક તેમના પર ગોળીબાર કરતાં સાત માણસો ત્યાંજ મૃત્યુ પામ્યા હતા. બીજા આઠ જણા ઘાયલ થયા હતા. આમ છતાં સત્યાગ્રહીઓએ પીછેહઠ કરી નહતી. તેઓ ત્યાં કેટલાક વખત સુઈ રહ્યા હતા. પાછળથી તેઓ આગળ વધતાં તેમને પકડી લેવામાં આવ્યા હતા. સખત જુલમાટ પછી ઉચકીને સરહદ બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. ગોવા વિમોચન સમિતિના હેવાલ પ્રમાણે ફીરંગીઓના ગોળીબારથી ૩૮ સત્યાગ્રહીઓ માર્યા ગયા હતા અને ૪૪ ઘાયલ થયા હતા. બીજી ૪૦૦ સત્યાગ્રહીઓને બંદુકના કુંદા અને હંટરનો એટલો સખત માર પડયો હતો કે તેમને સારવાર માટે ઈસ્પિતાલમાં ખસેડવા પડયા હતા.

દીવ દમણમાં પણ એવોજ દમન કાંડ

ગોવાના જેવો જ દમનકાંડ દમણ અને દીવ ખાતે ભજવાઈ ગયો. પ્રજા સમાજવાદી નેતા શ્રી ઈશ્વરલાલ દેસાઈની આગેવાની હેઠળ ૧૭૦૦ સત્યાગ્રહીઓ દમણમાં દાખલ થયા હતા. દમણના ગવર્નરની હાજરીમાં તેમના પર ગોળીઓ છોડવામાં આવી હતી, જેને પરિણામે રામગીરી નામનો એક સાધુ સત્યાગ્રહી માર્યો ગયો હતો અને બીજા બે ઘાયલ થયા હતા. શ્રી ઈશ્વરલાલ અને બીજા થોડાક માણસોની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. પાછળથી શ્રી ઈશ્વરલાલને ગોવા ખાતે ખસેડવામાં આવ્યાના અને બીજા સત્યાગ્રહીઓને છોડી મુકવાના સમાચાર મળે છે. દીવ ખાતે શ્રી જસવંત મહેતાની આગેવાની નીચે ગયેલી ટુકડી પર ત્યાંની પોલીસે ગોળીબાર નહોતો કર્યો. સત્યાગ્રહીઓ દીવમાં પોલીસ ચોકી પાસે જઈ બેસી ગયા હતા. પોલીસ ડંડાઓ વડે તેમના પર તુટી પડી હતી. શ્રી જસવંત મહેતા સિવાયના સત્યાગ્રહીઓને સખત માર માર્યા પછી ભારતની હદમાં ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા.

૬૫ માઈલ પગ પાળા

તા. ૧૫મી ઓગસ્ટે પોર્ટુગીઝોએ ભજવેલા હત્યા કાંડથી જરાપણ ગભરાયા વિના, વાહનોના અભાવે બેલગામમાં રહી ગયેલા ૧૫૦૦ સત્યાગ્રહીઓ પગપાળા ગોવા જવા ઉપડયા હતા. બેલગામથી ગોવાની સરહદ ૬૫ માઈલ છે. વચ્ચે ૩૦૦૦ ફુટ ઉંચો અંબોલી ઘાટનો પહાડ આવે છે જંગલો અને નદી નાળાનો પાર નથી. માથે વરસાદ અને નીચે કાદવ-કીચડમાં મક્કમતા પુર્વક ગોવાની સરહદ તરફ આ સત્યાગ્રહીઓ ઉપડયા. કેટલાક સત્યાગ્રહીઓની તબિયત સારી નહોતી અને તેમને તબિબિ સારવારની જરૂર હતી, છતાં પણ તેઓ સાથે ગયા. ગોવા વિમોચન સમિતિએ પણ આ સત્યાગ્રહીઓને મોતના મુખમાં ન જવાને સમજાવ્યા. પરંતુ વ્યર્થ. માર્ગમાં આવતા ગામડાઓના લોકોએ પણ તેમને સમજાવીને પાછા વાળવાની કોશીશ કરી જોઈ. પરંતુ તેઓ આગળ વધ્યેજ ગયા. થાકમાં ટેકો લેવા માટે તેમણે વૃક્ષોની ડાળીઓ કાપી તેની લાકડીઓ બનાવી હતી. વરસતા વરસાદમાં ગારો ખુંદતા તેઓ આગળ વધ્યે જતા હતા. આખરે તેઓ ત્રણ દિવસે સરહદ પર પહોંચ્યા. થાક ઉતારવા ત્યાં રાત રોકાયા. ફરી ગોવા વિમોચન સમિતિ અને અન્ય આગેવાનોએ તેમને સમજાવ્યા. આખરે તેમણે એમ કબુલ્યું કે પહેલે દિવસે એમાંથી ૮૦ ચુનંદા સત્યાગ્રહીઓની ટુકડી જાય અને બીજા દિવસે સીતેર સીતેર સત્યાગ્રહીઓની બે ટુકડીઓ

જાય. બાકીનાઓ સ્વગૃહે પાછા જાય. આ નિર્ણય પ્રમાણે શ્રી દંડવતેની આગેવાની નીચે ૮૨ સત્યાગ્રહીઓની ટુકડી ગોવામાં દાખલ થઈ. ફીરંગીઓ સંભવતઃ તેમની હિમતથી ચકિત થયા હશે કે પછી વિશ્વના લોકમતથી મુંઝાયા હશે, પરંતુ તેમણે શ્રી દંડવતેની ટુકડી પર ગોળીબાર કરવાની હિમત કરી નહિ. તેમને બધાને પકડીને તેમને સખત માર મારીને ભારતની સરહદમાં ફેંકી દીધા. બીજા દિવસે ગયેલી બંને ટુકડીઓના હાલ પણ એવાજ થયા.

રોષની લાગણી

ફીરંગીઓએ ઠંડા કલેજે કરેલા સત્યાગ્રહીઓના ખુનથી ભારત ભરમાં ભારે રોષની લાગણી ફેલાઈ ગઈ. ફીરંગીઓના અત્યાચારો સામે વિરોધ કરવા દેશભરમાં અજોડ કહી શકાય તેવી હડતાળ પડી અને મુંબઈ તથા કલકત્તામાં ઉશ્કેરાયેલા લોકોએ થોડાક તોફાનો પણ કર્યાં. આવી સખત હડતાળ, ખુદ ભારતની આઝાદી માટેની લડતના દિવસોમાં પણ કદાપી જોવા મળી નહતી. લોકો તરફથી ફીરંગીઓ સામે પોલીસ પગલાં લેવાની જોરદાર માગણી થઈ. ગોવા-સત્યાગ્રહનું સંચાલન કરતાં સામ્યવાદી–સમાજવાદી પક્ષોએ સરકાર-વિરોધી સુત્રો પણ પોકાર્યાં. આમ છતાં શ્રી નેહરૂ ગોવાના પ્રશ્નનો શાંતિભરી રીતે ઉકેલ કરવાની પોતાની નીતિમાં મક્કમ હતા. તેમણે ફીરંગીઓના વર્તનને અત્યંત પાશવી અને જંગલી તરીકે વર્ણવીને સખત શબ્દોમાં વખોડી કાઢયા છતાં પણ પોલીસ-પગલાં લેવાની સાફ ના પાડી.

ગોવાનો સત્યાગ્રહ

ભારતના સ્વાતંત્ર્ય દિને ગોવાની અંદર ગોવાની અંદર ગોવન પ્રજાએ પણ સત્યાગ્રહ કર્યો હતો. આટલા નાના પ્રદેશમાં ૧૨૦૦૦ પોર્ટુગીઝ સૈનિકો અને પોલીસ હોવા છતાં અને સાલાઝારના નિષ્ઠુર દમનની ચિંતા કર્યા વિના ગોવાની પ્રજાએ ઘણા સ્થળે ભારતનો રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવ્યો હતો અને ફીરંગી શાસન વિરૂદ્ધ દેખાવો કર્યા હતા. ફીરંગી સત્તાધીશોએ તા. ૧૪મીએજ આગેવાન રાષ્ટ્રવાદીઓને પકડી લીધા હતા, જેથી તેઓ પંદરમીના રોજ દેખાવો ન કરી શકે. આમ છતાં માર્મોગોવા અને તેની આસપાસના વિસ્તારોમાં ગોવનોએ સત્યાગ્રહ કર્યો હતો, જેમાં ૭૦ માણસોની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. તેમને બધાને સખત માર મારીને પાછળથી છોડી મુકવામાં આવ્યા હતા. ઠેક ઠેકાણે "જય હીંદ"ના સુત્રો સાથેના પોસ્ટરો ચોડવામાં આવ્યા હતા અને હેન્ડ બીલો વહેંચવામાં આવ્યા હતા. ભારતમાંથી જતા સત્યાગ્રહીઓનો સરહદ પરના ગામવાસીઓ સત્કાર કરતા હતા.

આર્થીક અને વહીવટી પગલાં

પોલીસ-પગલાં લેવાની ના પાડતાં શ્રી નેહરૂએ ગોવાની મુકિત કાજે આર્થીક અને વહીવટી પગલાં લેવાનું વચન આપ્યું હતું. તે પ્રમાણે તેમણે પહેલી જાહેરાત ગોવામાંની હીંદી કોન્સલ કચેરી, તથા મુંબઈ અને કલકત્તામાંની પોર્ટુગીઝ કોન્સલ કચેરીઓ તા ૧લી સપ્ટેમ્બરથી બંધ કરવાની જાહેરાત કરી હતી. આથી તા. ૧લી સપ્ટેમ્બરથી ભારત અને પોર્ટુગલ વચ્ચેના રાજદ્વારી સંબંધો સંપુર્ણપણે તુટી જશે. આને પરિણામે પરમીટો દ્વારા થતી બંને વિસ્તારો વચ્ચેની અવરજવર સંપુર્ણ બંધ થઇ જશે, કેમકે મુંબઇ અને ગોવામાંની પરમીટ કચેરીઓ કોન્સલોની સાથેસાથ બંધ થઇ જશે. આવી રીતે આ ફીરંગી પ્રદેશ હવે બાકીના ભારતથી સાવ વિખુટો પડી જશે.

ભારત સરકારે ભારતમાંથી ગોવા ખાતે મની ઓર્ડરો મોકલવાની પણ મનાઇ ફરમાવી છે. આજે હજારો ગોવન કુટુંબો ભારતમાં કમાતા તેમના કુટુંબીઓ તરફથી આવતા નાણા પર નભે છે. હજારો ગોવન ખેડુતો ભારતથી આવતા નાણામાંથીજ મહેસુલ ભરે છે. પાક તો કુટુંબ પુરતાંજ ઉતરે છે. આ પગલાંથી ગોવામાં અત્યારે અનુભવાઇ રહેલી આર્થીક હાડમારીમાં વધારો થશે અને ગોવાથી કેટલાક કુટુંબોને હિજરત કરવાની ફરજ પડે એવો પણ સંભવ છે.

ગોદી કામદારોનો બહિષ્કાર

મુંબઇ અને કલકત્તાના ગોદી કામદારોએ પરદેશથી આવતા જહાજોમાં જો ગોવા માટેનો માલ કે ઉતરૂઓ હોય તો તેવા જહાજને હાથ ન લગાડવાનો નિશ્ચય કર્યો છે. અને પરિણામે "અમરા" જહાજને અટકવું પડયું હતું અને મેકીનન એન્ડ મેકેન્ઝી કંપનીએ જયારે "અમરા"માંનો ગોવા માટેનો સામાન મુંબઇ બંદરેજ ઉતારી લેવાની ખાતરી આપી ત્યાર પછી તેને બારામાં લેવામાં આવ્યું હતું. ગોદી કામદારોના આ બહિષ્કારની પણ પોર્ટુગીઝો પર સારી આર્થીક અસર થશે. તેમને માલ લાવવા માટે ખાસ જહાજો ચાર્ટર કરવાં પડશે. પરદેશી કંપનીઓ, ખાસ કરીને બ્રીટીશ કંપનીઓ, ફીરંગીઓ પ્રત્યે સહાનુભુતિ ધરાવે છે. આ કંપનીઓ તેમને ગોવા માટેનો માલ લઈ જવાની છુટ ન હોવાથી, ભારત માટેના માલ પર સરચાર્જ નાંખવાનું વિચારી રહી છે, એવા સમાચારો વિદેશોના અખબારોમાં પ્રકટ થયા હતા. આના જવાબમાં તરત શ્રી નેહરૂએ જાહેર કર્યું હતું કે, જો આ કંપનીઓ કાંઇ સરચાર્જ નાખશે તો તેમના જહાજો નેજ ભારતમાં નહિ આવવા દેવાય. બ્રીટીશ કે બીજી કંપનીઓને ભારત જેવું મોટું ગ્રાહક ખોવાનું પોસાય નહિ એ દેખીતું છે. એટલે તેમણે નમતું આપ્યેજ છુટકો છે.

આ પછી હવે ભારત સરકાર ગોવાની મેંગેનીઝની ખાણોમાં કામ કરતા ૮૦૦૦ હીંદી મજુરોને પાછા બોલાવી આ કામદારોને તત્કાળ નોકરી આપવાની ઓફર કરી છે. આજે ગોવાની સરકારને મેંગનીઝ પર જકાતમાં સારી કમાણી છે. જો આ ખાણો બંધ થઇ જાય તો તેની મોટી કમાણી બંધ થઇ જાય. અત્યારે પણ તે આર્થીક મુશ્કેલીમાં છે, તે અનેકગણી વધી જાય અત્યારે ભારત અને ગોવા વચ્ચે નજીવો વેપાર છે, તે સરહદ બંધ થતા સાવ બંધ થઇ જશે ગુડ્ઝ ટ્રેન વ્યવહાર તો છેલ્લા કેટલાક સમયથી બંધ છે. પરંતુ પરમીટ વાળા ગોવનો માટે જે શટલ સર્વીસ ચાલતી હતી તે પણ પહેલી સપ્ટેમ્બરથી બંધ થઇ જશે.

કોંગ્રેસની મુંઝવણ

શ્રી નેહરૂ અને બીજા નેતાઓ ખાતરી પુર્વક એમ કહે છે કે, ગોવા ધાર્યા કરતાં ઘણું વહેલું ભારત ભેગું ભળી જશે. પરંતુ ફીરંગીઓનું વર્તન જોતાં અને પોલીસ પગલાં લેવાનાં નથી એ જોતાં આમ કેવી રીતે થશે એ સામાન્ય માનવીને સમજાતું નથી. આજે કોંગ્રેસ મોટી મુંઝવણમાં પડી છે. ગોવાનો સત્યાગ્રહ આજે કોંગ્રેસ વિરોધી પક્ષોના હાથમાં છે. કોંગ્રેસે વ્યકિતગત રીતે સત્યાગ્રહમાં ભાગ લેવાની કોંગ્રેસીઓને છુટ આપી છે તેમ છતાં કોંગ્રેસીઓએ તેમાં મોટી સંખ્યામાં ભાગ લીધો નથી. મુંબઇમાં થયેલા દેખાવો અને તોફાનો પરથી એક હકીકત જણાઇ આવી હતી કે, ગોવા અંગે લોકોની લાગણી ઘણી ઉશ્કેરાયેલી છે અને ફરી વખત જો ફીરંગીઓ સત્યાગ્રહીઓની હત્યા કરે તો સત્યાગ્રહમાં ભાગ લેનારા કોંગ્રેસ વિરોધી સામ્યવાદી અને કોમવાદી પક્ષો લોકોના રોષને સહેલાઇથી કોંગ્રેસ તરફ અને કોંગ્રેસી સરકાર તરફ વાળી શકે એમ છે. આવી સ્થિતિ નિવારવા માટે કોંગ્રેસે કાંતો સત્યાગ્રહનું સુકાન પોતાને હાથ લેવું જોઇએ અથવા તો સરકારને કહીને ગોવામાંનો સત્યાગ્રહ મોકુફ રખાવવો જોઇએ. લોકોના રોષને માન આપીને મુંબઇ સરકારે ગોવાની સરહદેથી પાછા ફરતા સત્યાગ્રહીઓને પોતાના ખર્ચે વાહનો અને ખોરાકની, પણ ગોઠવાઇ કરી આપી હતી. તેમ કરવાની તેને ફરજ પડી હતી એમ કહી શકાય અત્યારે સૌ સરદાર વલ્લભભાઇ પટેલને યાદ કરે છે. તેઓ મુત્સદ્દીપ અને વાસ્તવાદી હતા. ધ્યેય સિદ્ધિમાં આદર્શોને બાજુએ મુકતાં જરાપણ અચકાતા ન હતા તેઓ જો આજે હયાત તો નિઝામ હૈદ્રાબાદની જેમ, ગોવાનું પણ તરત "ઓપરેશન" કરી નાંખ્યું હોત

સૌરાષ્ટ્ર

સૌરાષ્ટ્રના રચનાત્મક કાર્યકરોનું એક સંમેલન શ્રી નારણદાસ ગાંધીના પ્રમુખપદે મળી ગયું. આ સંમેલનનું ઉદ્દઘાટન કોંગ્રેસ–પ્રમુખ શ્રી ઢેબરભાઇએ કર્યું હતું મુંબઈના મુખ્ય પ્રધાન શ્રી મોરારજી ભાઇએ કાર્યકરોને સંબોધન કર્યું હતું. ૩૦૦ ઉપરાંત કાર્યકરોએ સંમેલનમાં હાજરી આપી હતી.

* * *

સૌરાષ્ટ્ર, ગુજરાત અને કચ્છમાં સારો વરસાદ પડી ગયો છે. શરૂઆતની અનાવૃષ્ટિથી જે દુષ્કાળનો ભય ઉભો થયો હતો, તેને બદલે હવે સારો ખરીફ પાક થવાની આશા જન્મી છે. મુંબઇ સહિત ઘણાખરા વિસ્તારોમાં વરસાદની ખાધ પુરાઇ ગઇ છે. હજી વરસાદ ચાલુ છે.

શબ્દ રચના હરીફાઇ

શબ્દ રચના હરીફાઇ સામે જે વિરોધનો વંટોળ જાગ્યો હતો તે હવે શાંત થયો છે. મુંબઇ અને મદ્રાસ ધારાસભાએ હરીફાઈઓ પર અંકુશ મુકવાની કેન્દ્ર સરકારને સત્તા આપતા ખરડા પસાર કરી નાંખ્યા છે. એટલે હવે ટુંક સમયમાં કેન્દ્ર તરફથી આવી હરીફાઇઓ પર અંકુશ આવી જશે શબ્દ રચના હરીફાઇના ઇનામની મર્યાદા રૂ ૧૦૦૦નીજ રહેશે. એટલે તેમાં ખાસ કમાણી નહિ રહે અને તે બંધ થઇ જશે. આ દરમિયાન 'જન્મભુમિ' શબ્દ રચના હરીફાઇના સંચાલકોએ જન્મ ભુમી હરીફાઇ બંધ કરવાની જાહેરાત કરી છે. ધીમે ધીમે બીજી હરીફાઇઓ પણ બંધ થઇ જશે. હરીફાઇઓની આવક પર જોર કરીને ચાલતા છાપાંઓ પણ એ પછી બીજાઓની હારમાં આવી જશે.

જાહેર ખબર

દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા મુંબઇ રાજ્યના ખેડુતોની જાહેર સભા રવીવાર સપ્ટેમ્બર તા. ૧૧મીના બપોરે બે વાગે ન્યુટાઉન, ૬૯ ટેરેસ રોડ પર આવેલા પાટીદાર હોલમાં શ્રી યુનાઇટેડ પાટીદાર સોસાયટીના આશરા હેઠળ રાખવામાં આવી છે.

મુંબઇ પ્રાંતના હરકોઇ જમીન ધરાવનાર ટ્રાંસવાલમાં વસતા હીંદી (હીંદુ, મુસલમાન) ખેડુત અને શુભેચ્છકને પધારવા વિનંતિ છે.

બાબત: (૧) ગણોત અને ખેતી વિષયક જમીન અંગેના મુંબઇ રાજ્યના કાયદામાં સુચવાયેલા સુધારા, જે હાલ લેજીસ્લેટીવ એસેમ્બલી, પુનામાં ચર્ચાની એરણપર છે, તે અંગે વિચારી ઘટતું નિવેદન અને વિનતિ પત્ર મોકલવું, (૨) પ્રમુખશ્રીની મંજુરીથી જે રજુ થાય તે.

ડાહ્યાભાઇ ખુશાલભાઈ પટેલ
શ્રી ટ્રાંસવાલ યુનાઇટેડ પાટીદાર સોસાયટી
(જોહાનીસબર્ગ.)

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE·

MASTER BROS.

(PTY.) LTD.

33 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, ઉલન જર્સી, ઉલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

બોકસ ૧૫૪૯.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૯ પેની રતલ, ૧૦૦ રતલથી વધુ લેનારને ૮ પેની (રોકડ ભાવ) મોટી કળીનું લસણ શી. ૧-૬ રતલ, પાપડ નં. ૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદું. કપુરી અને ચેવડી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. બાસ્કીટ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૬ ડઝન.

સુરણ, લીલી હળદ અને આંબા હળદની મોસમ ચાલુ છે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

Kohinoor Store

11 Kort Street,

Box 3379,

JOHANNESBURG.

હરેક જાતની ઈન્ડિઅન ત્યાં ઈંગ્લીશ ગ્રોસરી.

કીફાયત-ભાવે-હમારે ત્યાંથી મળશે.

C. O. D. અથવા ઓરડર સાથે.

પઇસા મોકલી આપવા.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેકસ, પરસનલ ટેકસ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ કલીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનશ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાકટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિકટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ : KAPITAN.

ધાર્મીક પુસ્તકો

વિનોબા ભાવે કૃત ઉપનીષદ ગીતાજી વિગેરે ધાર્મીક પુસ્તકોના શ્લોકોપર પ્રવચન.

ઈશાવાસ્ય વૃત્તિ (ઉપનીષદના શ્લોકો)	૧	૬
ગીતા પ્રવચન	૩	૦
સ્થિતપ્રજ્ઞદર્શન (ગીતાજીના બીજા અધ્યાયના શ્લોકો)	૪	૦
મધુકર (લેખોનો સંગ્રહ)	૪	૬
જીવન દ્રષ્ટી (,, ,,)	૩	૯

Obtainable :

INDIAN OPINION.
P/Bag, Durban, Natal.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડ્રેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોકસ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

નવલ કથાઓ

સારા સારા લેખકોનું સુંદર સાહીત્ય

કપાલ કુંડલા (બંકીમ ચંદ્ર)	૧	૩
નવલીકાઓ (મેઘાણી)	૬	૬
અમેલાંછન (પ્ર. પટેલ)	૭	૦
સોરઠી ગાથા	૩	૬
એક બીંદુ	૭	૦
ઉલ્ટી વાટ	૮	૩
ઉન્મન	૭	૦
કલાની સહચરી	૫	૦
ક્રૌંચ વધ	૧૦	૬
અણખુટ ધારા	૭	૬
શહીદોનો સંદેશ (આયરલેન્ડના શહીદ)	૪	૦
કરુણા દેવી (સાને ગુરૂજી)	૨	૩
માનવતાના ગુલામ લેખીકા હેરીયેટ બિચર અનુવાદક શશીન ઓઝા	૧૫	૦
સોનેરી ખરા	૧૦	૦
સ્વપ્ન સૃષ્ટી	૧૦	૦
છાયા પ્રકાશ	૧૨	૬

ર. મ. દેશાઇ કૃત

દિવડી	૧૨	૦
માનવી ખંડીયેરો (એક રક્ત પિત્તીની આત્મ કથા)	૬	૦
લોક ભાગવત (નાનાભાઈ ભટ્ટ કૃત) શ્રીમદ્ભાગવતની કથાઓ	૧૬	૦
કીમીયાગારો (૧૮ મહાન નરનારીઓનો ટુંક પરીચય) યશોધર મહેતા	૬	૦
સર્જંતા લઈયા (નવલભાઈ શાહ) જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતી નવલ કથા	૭	૬
મુક્ત પંખી	૮	૦
યામા	૧૦	૦
રાધારાણી	૯	૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ.

ગાંધી સાહીત્ય

દ. આ. નો ઈતીહાસ		૭	૬
મહાદેવ દેસાઈનું જીવન ચરીત્ર		૨	૩
મહાદેવ દેસાઈની ડાયરી	ભા. ૧	૧૦	૦
” ” ”	ભા. ૨	૧૨	૦
” ” ”	ભા. ૩	૧૧	૬
” ” ”	ભા. ૪	૮	૦
” ” ”	ભા. ૫	૧૧	૦
બાપુની કારાવાસની કહાણી		૧૫	૦
હસ્ત લીખીત હીંદ સ્વરાજ		૪	૦
આત્મ કથા (ગાંધીજી)		૭	૬
ગાંધીજીની સંક્ષીપ્ત આત્મ કથા		૨	૩
બાપુની ઝાંખી (કાકા કાલેલકર)		૩	૦
રામ નામ (ગાંધીજી)		૨	૦
બાપુ મારી મા (મનુ ગાંધી)		૧	૩
બાપુની પ્રસાદી		૫	૦
ગાંધીજી અને સામ્યવાદ (કી. મશરૂવાળા)		૩	૦
નીતી નાશને માર્ગે (ગાંધીજી)		૨	૦
અનાસક્તી યોગ (ગાંધીજીએ ગીતાજીનો કરેલો અનુવાદ)		૧	૬
ધર્માત્મા ગોખલે (ગાંધીજી)		૧	૬
આશ્રમ ભજનાવલી		૧	૦
હીંદનો કોમી ત્રીકોણ (કોમવાદ વિશે લખેલું)		૩	૦
આરોગ્યની ચાવી		૧	૬
કીંગ કોંગ એક સાહસથી ભરપુર બાળ વાર્તા		૩	૦

મળવાનું ઠેકાણું: આ ઓફીસ.

'Indian Opinion' P. Bag.,
Durban, Natal.

વાંચવા લાયક સાહિત્ય

ગીતા મંથન (કી. ધ. મશરૂવાળા કૃત)	૭	૬
ગો સેવા (ગાંધીજી)	૨	૦
માનવી ખંડિયેર (અનુ. કાકા કાલેલકર કી. ધ. મ.)	૧	૦
ગીતા બોધ (ગાંધીજી)	૧	૦
બા બાપુની શીળી છાયામાં (મનુ ગાંધી)	૪	૬
બાપુ (ઘ. બિરલા)	૨	૬
મધુકર (વિનોબા)	૫	૬
ત્યાગ મુર્તિ અને બીજા લેખો (ગાંધીજી)	૧	૦
ત્યારે કરીશું શું (ટાલ્સટોય)	૪	૯
વ્યાપક ધર્મ ભાવના (ગાંધીજી)	૬	૦
દારૂબંધી (કુમારઅપ્પા)	૧	૩
ઓતરાતી દીવાલો (કાલેલકર)	૧	૩
કન્યાને પત્રો ન. પરીખ (તારૂણ્યમાં પ્રવેશતી બાળાઓ માટે)	૨	૩
મરકુંજ (મ. ત્રીકમજી ક્ષયરોગી માટે)	૨	૦
આશ્રમ ભજન મંડળી સં. જુ. દવે (ભજનોનો સંગ્રહ)	૧	૬
ગાંધીજી (બાળકો માટે ચરીત્ર)	૧	૬
વિશ્વશાંતી કાવ્ય (ઉ. જોશી.)	૧	૦
બહેનોને (રા. અમૃતકોર)	૧	૦
દક્ષીણ રાષ્ટ્રીય મ. સ.નું બંધારણ	૧	૦
ગીતા પદાર્થ કોષ (ગીતાજીમાં આવતાં શબ્દોનો અર્થ)	૧	૦
આત્મ રચના જુ. દવે.	૮	૦
દીલ્હી ડાયરી (ગાંધીજી)	૭	૬
આપણું હીંદુસ્થાન	૩	૦

મળવાનું ઠેકાણું

INDIAN OPINION,
PRIVATE BAG. DURBAN.

ગુજરાતી સ્કુલોને સુંદર તક

નિશાળના પુસ્તકો

નવયુગ વાચન માળા		
પુસ્તક બીજું	૨	૦
પુસ્તક ચોથું	૩	૦
સુતન લેખન તાલીમી વર્ગ		
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪. પ્રત્યેકની	૧	૦
ચાલો લખીએ		
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭. પ્રત્યેકની	૧	૩
ભારતનો ઈતિહાસ ભાગ ૧	૨	૦
દેશ વિદેશ ભાગ ૧	૨	૯
ગુજરાતનું ગૌરવ	૧	૯
હીંદના ઈતિહાસની રૂપરેખા ભાગ ૧.	૨	૨
દેશ દીપકો	૨	૦
ભુગોળ પરીચય ભાગ ૩	૧	૧૦
” ” ભાગ ૪	૨	૩
પ્રાચીન સમયની રસકથાઓ	૧	૯
મોડલ સ્કુલ અંક ગણિત ભાગ ૧.	૧	૯
મારૂં ગણિત ભાગ ૧	૧	૩
” ” ભાગ ૩	૧	૬

આ પુસ્તકો ડઝન બંધી લેનારને ૧૫ ટકા કમીશન આપવામાં આવશે.

<u>સી. ઓ. ડી. થી માલ મોકલવામાં નહીં આવે.</u>

Obtainable from :

'INDIAN OPINION'
Private Bag,
Durban.